

PARAPHRASE

VAN HET BOEK

DE PREDIKER

T. WEVER N.V.

—

FRANEKER

PARAPHRASE
VAN HET BOEK
DE PREDIKER

DOOR

Dr. A. DE BONDT

INLEIDING.

§ 1. De inleiding op het boek „De Prediker” mag zich in de eerste plaats wel bezighouden met de vraag: Wie is eigenlijk de auteur van dit boek?

Op grond van de Joodsche en oud-Christelijke traditie, hebben velen gemeend, dat Salomo de schrijver was.

Toch zegt de Heilige Schrift ons dat niet.

En ook onder de geloovige exegeten is al sedert eeuwen een ander gevoelen verdedigd.

Met name Luther heeft er op gewezen, dat dit geschrift in een veel lateren tijd, dan dien van Salomo, moet ontstaan zijn.

Er zijn inderdaad ernstige bezwaren om Salomo als auteur van dit boek te beschouwen.

Niet alleen wordt in 1 : 12 gezegd: „Ik was Koning over Israël te Jeruzalem”, wat in den mond van Salomo toch wel heel vreemd zou zijn, maar daar zou men desnoods kunnen vertalen: „Ik werd Koning”, doch veer ernstiger bezwaar tegen het auteurschap van Salomo kan worden ontleend aan 1 : 16 en 2 : 7, waar de Prediker spreekt over „allen, die vóór hem te Jeruzalem geweest zijn”.

Salomo had slechts één koning vóór hem te Jeruzalem n.l. zijn vader David.

Daarbij komt nog, dat de teekening van den tijd, waarin de Prediker past, een tijd met veel onrecht en corruptie, toch moeilijk te vereenzelvigen is met den tijd van Koning Salomo.

Eindelijk mogen we er ook op wijzen, dat naar aller meening de taal van het Boek zeer beslist wijst op een laten tijd. Al is de ontwikkelingsgang van het Hebreeuwsch niet zoo bijzonder sterk geweest en al moet men met argumenten aan het karakter van de Hebreeuwsche taal ontleend, altijd wat voorzichtig zijn, hier staan we voor taalvormen, die uitgesproken tot een latere periode behooren en zeer sterk onder den invloed staan van het Arameesch.

§ 2. In verband daarmee, moeten we dan hier een onderzoek instellen naar den tijd van ontstaan.

Als Salomo niet de auteur is, wanneer is dit boek dan geschreven?

Heel waarschijnlijk hebben wij in *De Prediker* te doen met één van de laatste boeken van het O.T., geschreven nog na Nehemia en Maleachi. Vermoedelijk zullen wij moeten denken aan de periode tusschen 330 en 300 v. Chr. Ongeveer tegen den tijd, dat de canon van het O.T. werd afgesloten.

Volgens sommigen leefde de auteur in Egypte, met name in Alexandrië, volgens anderen moeten wij ons Jeruzalem als de plaats van ontstaan denken.

Met absolute zekerheid is dit niet uit te maken.

§ 3. Waarom wordt in dit Boek Salomo sprekende ingevoerd?

De naam van *De Prediker* luidt in het Hebreeuwsch *Koheleth*. Naar zijn vorm is dit een vrouwelijk woord, gebezigd voor iemand, die in den *kahal*, de „gemeente”, de „volksvergadering” het woord voert.

In het latere Hebreeuwsch treffen wij wel namen met een vrouwelijken uitgang aan, die toch betrekking hebben op mannen.

Zoo zou dus *Koheleth* wel de naam kunnen zijn voor een man, die predikt in den *kahal*.

Toch is het niet zonder beteekenis, dat we hier dien vrouwelijken vorm vinden.

In dit Boek treedt op de Opperste Wijsheid, de Tweede Persoon van het Goddelijk Wezen.

Hij spreekt in den *kahal* van Israël.

Deze opperste Wijsheid spreekt dan door den mond van Salomo tot het Israëlietische volk en tot de kerk van alle eeuwen.

§ 4. Wat zegt deze Opperste Wijsheid?

Wat is de gedachtengang van dit Boek?

De Prediker plaatst ons eerst voor het groote levensprobleem: Alles is ijdelheid (1 : 2—11). D.w.z. de zin, de waarde, de inhoud van het leven is niet aan te geven. Het leven is leeg, hol, beteekenisloos; het geeft een vermoeiende herhaling van wat vroeger al geschonken was.

Daarmee in verband staat de kwestie van het levensgeluk.

Hoe is dat te bereiken?

Niet in den weg der wijsheid (1 : 12—18); evenmin door zich over te geven aan het levensgenot (2 : 1—11).

Hoewel de wijsheid op zichzelf in uitnemendheid ver uitgaat boven de dwaasheid (2 : 12—16), kan zij den mensch niet schenken de duurzame levensbevredegiging (2 : 17—23).

Blijft er dan niets dan vertwijfeling en wanhoop (2 : 20) over?

Neen, want het leven is een gave.

Het is niet *in 's menschen* macht gesteld om van dat leven te genieten. Het is van het begin tot het eind Gods werk, Zijn gunst, Zijn geschenk. (2 : 24—26).

Nadat de Prediker dus geconstateerd heeft, dat het leven ijdelheid is en dat God alleen in dat leven de ware vreugde, genieting en bevrediging kan schenken, komt hij nu tot een nieuw hoofddeel.

Hoe komt het, dat alles zoo ijdel is? Dat ligt toch niet aan God. Wat heeft Hij alles schoon en goed en betekenisvol geschapen! (3 : 11).

Ja alles heeft zijn eigen tijd en zijn eigen plaats.

God heeft alles in systeem gezet. (3 : 1—9).

Bovendien heeft God den mensch den drang gegeven in zijn binnenste om met Gods werk bezig te zijn. Die mensch moest den *zin van het leven* opsporen en daarin zich verlustigen. Dan zou hij gelukkig zijn en vreugde smaken (3 : 10—15). Maar nu ziet de mensch den zin van het leven niet. Hoewel God alles met wijsheid heeft gemaakt, en hoewel alles passend is juist voor dien bepaalden tijd, staat de mensch als een onnoozele tegenover dat werk van zijn God en hij zegt: alles is eender geworden. De mensch gaat niet boven het dier uit. Hij staart zich blind op de egalisatie van het doodgevroren leven. Alles is één ijselijke ijdelheid: egalisatie. (3 : 16—20).

Want hoe zal de ijdele mensch ook zien en weten, dat het heelemaal niet waar is, dat mensch en dier in wezen en toekomst gelijk zijn? Hoe zal die mensch weten, dat de adem van de dieren naar beneden, maar dat de geest van de menschen naar boven, naar den Rechter der gansche aarde gaat? (3 : 21).

Als dan de mensch het levensdoel niet meer opmerken en waardeeren kan, laat hij dan bezig zijn met het heden en daarin Gods werk zien. (3 : 22).

Ziet de mensch dat?

Welneen. Hij ziet levensellende en levensvereenzaming.

Het leven is de moeite van het leven niet waard. (4 : 1—6).

Dat leven wordt immers niet gezien in zijn gemeenschap met God!

Daarom wordt die mensch gepijnigd door de eenzaamheid.

Hij voelt zich verlaten. Hij is God kwijt.

Eenzaamheid is in het gewone leven al zulk een bezoeking. (4 : 7—12).

Ware levensvreugd is hier dus niet te grijpen.

Zelfs als iemand een „reuze-carrière” maakt (4 : 13—16), geeft dat toch geen blijvende levensheerlijkheid.

Die kan God alleen schenken. Het is Zijn gave!

Nu de Prediker bij dit punt is aangekomen, gaat hij er op wijzen, hoe vreeselijk het zou zijn, als die ijdelheid ook het religieuze leven zou aantasten. Dan krijgt men een doode, ijdele vormendienst, maar zonder inhoud! (5 : 1).

Dan wordt het beloven, zonder doen. (5 : 3). Een vergoelijken van de zonde (5 : 4). Dan wordt het een schijnreligie, een droomleven op godsdienstig gebied. Veel drukte, maar geen reëel leven. (5 : 2 en 6).

Waar nu de mensch het groote levensdoel niet meer ziet, omdat dit te ver weg ligt, moet hij, zooals gezegd, zich bezighouden met het *heden* en heel het leven leeren aanvaarden als geschenk van zijn God.

Wie dit leven niet kan zien als geschenk van God is bedelarm. (5 : 7—19). Maar wie leert vragen: Heere, wat is het deel, dat Gij mij geeft (5 : 17), is waarlijk gelukkig.

Vreeselijk is het, als we in het heden niet de macht hebben om te genieten van Gods gave. (6 : 1—12).

Wat goed is voor den mensch; wat er later komen moet, wil 't goed zijn, dat kan de mensch zelf niet beoordeelen. (6 : 12).

Het komt natuurlijk op het levensresultaat aan. Daarom is wat gij bereikt (goede naam) van betekenis. Daarom is het dáár, waar het *einde* van het leven is beter dan daar, waar men noch om begin, noch om einde zich bekommert. (7 : 1—4). Maar waar het om het levensresultaat gaat, moet gij u niet te spoedig ergeren.

Gij kunt niet beoordeelen welke wegen noodig zijn om tot het levensdoel te leiden. (7 : 5—14).

Geloof, dat God elken dag gemaakt heeft. Aanschouw daarom het werk Gods! De „kwade dag” is ook van Hem! (7 : 14).

Nu moet ge het niet beter willen weten dan God en daarom critiek oefenen op Zijn leiding (7 : 16) en ook moet ge niet zeggen: 't doet er toch niet toe, hoe 'k leef, want dan zijt ge nog goddeloozer dan de goddelooze (7 : 17), maar ge moet de leiding laten in handen van uw God (7 : 15—29) en bedenken, dat God alles goed gemaakt heeft, maar dat de mensch alles heeft verdorven.

Leef dus niet naar eigen zin en willekeur, maar houd ook voor dit aardse leven het u gegeven gebod (8 : 10) en koester eerbied voor de overheid, die God boven u geplaatst heeft.

Besef toch, dat voor elk ding is een tijd en een beslissing (8 : 6).
Dat moet u voor onevenwichtigheid in uw levenshouding bewaren.
Heusch, het oordeel komt! (8 : 11—15).

Waar het dus *voor alle dingen* uw taak is om *hier* het werk Gods te zien: *hier en nu!*, daar kunt ge nu wel den klaagzang van de menschen begrijpen, die *dit* leven buiten God om zien. (8 : 16—9 : 3).

Zij zeggen: wat is het leven?

Een gaan... naar de dooden! (9 : —6). Maar zing dat klaaglied niet mee. Er is *levensgenieting* (9 : 7—9), als gij maar grijpt de gaven van uw God en als gij maar uw taak en uw roeping in het heden verstaat. (9 : 10).

Het vreeselijke van dit aarde-leven is, dat het levenssysteem gebroken is (9 : 11—18). God schiep alles met wijsheid. Een bepaalde gave, die zich ontwikkelen moet op een bepaalde plaats. Maar wat zien we nu? Dat de gaven niet tot ontwikkeling kunnen komen.

Gave en plaats; talent en omstandigheden schijnen niet bij elkaar te passen! Vandaar de velerlei levensellende.

Wanneer de gaven, die God geeft, op de juiste wijze worden besteed, dan is dat „wijsheid”. Het hart van zoo iemand is op God gericht. (10 : 2). „Dwaasheid” is het, wanneer dat hart op iets anders dan op God gericht is. (10 : 2). Nu is er velerlei ellende in het leven, die zich voordoet tegen de bedoeling van den mensch (10 : 8, 9, 11).

Soms heeft de mensch dat wel in handen. (10 : 10, 7, 12—16, 18, 19.)

Ware „wijsheid” is God en Zijn ordianties te erkennen. (10 : 20).

Verder vraagt God de volle activiteit van den mensch, het juiste gebruik van zijn gaven. (11 : 1—8).

Dan is er levensblijdschap *hier en nu* en levensernst in verband met het oordeel, dat *straks* komt. (11 : 9—12 : 8).

Zoo is dan de slotsom van alles: Vrees God en houd Zijn geboden. (12 : 13).

§ 5. Eindelijk houden we ons nog bezig met de plaats in den canon.

Als *De Prediker* één van de laatste boeken van het O.T. is, wordt zijn klacht en zijn belijdenis nog zooveel te treffender.

Het leven buiten en zonder God is geen leven. Het is ijdelheid.

Dat leven is door de zonde zoo verworden.

Wie zal ons van die ijdelheid verlossen?

Wie zal de zonde verzoenen?

Het leven is een gave van God.

Hij heeft er zeggenschap over.

Wanneer zal God als Rechter Zich openbaren?

Zoo wordt dit Boek één verlangen naar de komst van den Messias.

Als Hij komt, zal blijken, dat heel het leven *zin* heeft.

Als Hij komt, wordt volmaakt het levensdoel bereikt: God vreezen
en Zijn geboden onderhouden.

ALLES IS IJDELHEID.

- 1 : 1 De woorden van den Prediker, den zoon van David, den koning te Jeruzalem.
- 2 Het leven is het toppunt van ijdelheid! Wie vermag den zin, de waarde, den inhoud, het doel, van het leven aan te geven? Het leven komt niet tot z'n hoogtepunt en bestemming. Maar wat is dat dan voor een leven, vraagt de Prediker!
- 3 Wat *bereikt* iemand er mee, dat hij zich aftoebt en allerlei moeite zich getroost? Wat bereikt hij er mee?
- 4 Heel het leven geeft het beeld van een matte herhaling. Maar er is geen vooruitgang, geen voortschrijding, geen climax; in zekeren zin blijft alles bij het oude, al gaat het eene geslacht en al komt het andere. De aarde zelf en haar leven *blijft*.
- 5 En daarin zit iets eentonigs, omdat we telkens hetzelfde ontmoeten. De zon gaat op en de zon gaat onder... maar dan komt er niet in eens een verrassende wending. Welneen, als die zon is ondergegaan, hijgt ze al weer om te komen bij het punt van den horizon, waar zij zich opnieuw kan laten zien.
- 6 't Is net als met den wind. Hij gaat naar het Zuiden en loopt om naar het Noorden en over een poosje is het weer een Zuidenwind en later komt hij opnieuw uit het Noorden; telkens maar weer vangt hij z'n onloop aan in één stage, matte herhaling.
- 7 Zoo is het ook met de rivieren. Ze stroomen al door naar de zee en toch wordt die zee niet vol. Altijd maar weer gaan die rivieren in dezelfde richting; altijd maar weer naar de zee... maar wat *bereiken* ze er mee?
- 8 Alle dingen maken zich zoo moe. Niemand kan zeggen, hoe erg dat is. Een altijd-bezig-zijn en een nooit-resultaat-bereiken. Er is geen rustpunt, geen bevrediging, geen volaantheid, geen bestemming.

Het oog krijgt nooit genoeg van het zien en het oor wil altijd maar weer wat nieuws hooren.

9 Heel het leven is een kringloop, waar geen eind aan komt. Al het oude komt opnieuw op het tooneel en al wat gebeurd is, zal wel wéér eens plaats hebben, maar er is geen verrassing, geen opklimming naar het nog-niet-geziene, het nog-niet-beleefde. Integendeel het leven is één vermoeiende herhaling.

10 Ook al gebeurt het, dat iemand enthousiast uitroept: „Is dat even wat nieuws, wat we nu gevonden hebben!”, dan blijkt het, dat het heusch zoo nieuw niet is. Dezelfde gedachte bestond ook vroeger al.

11 Maar daar hebt ge de zinloosheid van het leven. Het is niet één stage ontwikkeling, één groeiend léven, waarin elk onderdeel zijn eigen plaats en beteekenis heeft, maar het is de ellendige cirkelgang. We geven er niet eens acht op. We vergeten weer, wat we gezien hebben. We weten niet eens, wat het voorgeslacht heeft doorgemaakt en later zal men zich om ons evenmin bekommeren.

STREVEN NAAR WIJSHEID BRENGT GEEN GELUK.

- 1 : 12 Ik, Prediker, was koning over Israël te Jeruzalem.
- 13 Ik heb er mij nauwgezet op toegelegd om den zin van het leven te doorgronden. Ik meende n.l. dat het een kwestie van meer of minder *inzicht* was. Als je maar wijs genoeg bent, zoo stelde ik me voor, dan kun je dat leven wel doorzien. Daarom wilde ik *weten*, veel wéten, om daardoor te kunnen begrijpen. Zoo wilde ik het levensraadsel oplossen.
- Wat heeft dát me een teleurstelling bezorgd! Wat een onverkwikkelijk werk is dat, waarbij men zich wel uitslooft, maar waarbij men nooit de bezielende vreugde van-
hebben-gevonden, van het dankbaar bezit geniet.
- 14 Ik heb alles nauwkeurig nagegaan. Ik heb acht gegeven op het doen van de menschen en op hun streven en zie, het is een najagen van wind. Heusch, het heeft geen zin. De mensch bereikt er niets mee. Het is alles zoo onwezenlijk.
- 15 Het leven, zooals het nu verworden is, kan de mensch niet doorzien.
- Daarin is zooveel, dat hij anders zou willen; dat naar zijn idee verkeerd is, maar hij vermag het niet te wijzigen.
- Daaruit is zooveel weggeslagen, dat hij als een gemis beweent, en toch kan hij het niet aanvullen.
- Heel dat leven met al zijn conflicten en moeiten en problemen, kan hij niet omzetten in een leven, waarin alles zinrijk en doelbewust wordt heengestuwd naar het hoogtepunt.
- De levenslijn is gebogen en gebroken.
- 16 Toen ik tot deze droeve slotsom kwam, heb ik tot mezelf gezegd: „Nu, wat heb ik nu nòg met al mijn wijsheid!”
- Inderdaad heb ik toch al maar kennis en inzicht verworven en dat meer dan allen, die vóór mij over Jeruzalem hebben geregeerd.

Ik wil maar zeggen, dat ik toch wel recht van spreken heb. Ik behoef toch het verwijt niet te vreezen, dat dit geringe resultaat alleen te verklaren is uit mijn gebrek aan wijsheid, want ik heb op dit gebied toch wat mogen bereiken. Maar met dat al kan ik den zin van het leven niet verklaren!

- 17 Toen ik er mij op toelagde om wijsheid en kennis eenerzijds, en onverstandigheid en dwaasheid anderzijds te leeren kennen, heb ik ingezien, dat dit mij niet voeren kon tot de levensbevrediging. Ik heb niet bereikt, wat ik hoopte en wat ik zocht.

Alles bij elkaar genomen, is dat streven een najagen van wind.

- 18 Bij veel wijsheid is ook veel teleurstelling, veel desillusie, veel verdriet; en wie kennis vermeerdert, vermeerdert ook zijn levenstragiek.

Hoe meer men van het leven gaat zien, hoe meer levensellende en levensontwrichting men opspoort.

Hoe meer licht er geworpen wordt op den levensnood, hoe aangrijpender deze wordt.

DE LEVENSGENIETING.

- 2 : 1 Ik dacht bij mijzelf: Laat ik het nu eens probeeren met de vreugde en laat ik eens zien, of de levensgenieting mij de ware bevrediging kan schenken. Maar dat levensgenot op zichzelf is zoo hol, zoo leeg. Daar zit niets in! Het heeft geen zin.
- 3 Als ik een typeering moet geven van de uitgelaten vroolijkheid, dan zeg ik: dwaasheid! En als ik een karakteristiek moet geven van de levensvreugd, dan kom ik maar weer met mijn stereotype vraag terug: „Wat geeft het?”
- 3 Ik nam mij werkelijk voor van de levensvreugde te genieten. Ik gaf mij daartoe over aan den wijn — natuurlijk zóó, dat ik er mijn verstand bij hield. Maar ik gaf me dan toch over aan dat middel bij uitnemendheid om zich te vermaken en vroolijk te worden n.l. den wijn. Noem dat een dwaasheid, nu goed ik wilde deze dwaasheid beleven om te weten te komen, of daarin nu het echte levensgeluk voor den mensch gedurende den tijd, dat hij hier op aarde is, is te vinden.
- 4 Ik heb het grootsch opgezet. Ik wilde van het leven maken, wat er van te maken is. Ik ondernam groote werken; ik bouwde huizen; ik plantte mij wijngaarden; ik legde
- 5 tuinen en luthoven aan en ik plantte daarin allerlei vruchtboomen.
- 6 Ik legde parken en plantsoenen aan, maakte vijvers en zorgde zoo voor een behoorlijke watervoorziening en besproeiing.
- 7 Ook had ik een enormen stoet van slaven en bedienden. Sommigen waren in mijn huis geboren, anderen had ik door aankoop mij verworven. Verder had ik een veestapel, die er wezen mocht. Het getal van mijn runderen en schapen overtrof althans dat van al mijn voorgangers in Jeruzalem.

8 Bovendien stroomde het goud en het zilver naar mijn residentie. Hier was welvaart en voorspoed. Een levendige handel met alle ons bekende landen ontwikkelde zich en wij genoten de voordeelen, die daaraan verbonden zijn. Zoo kon ik mij baden in weelde en waarlijk levensgenieting zoeken. Ik werd dan ook omringd door zangers en zangeressen en bovendien had ik een ongekend grooten harem, een menigte van vrouwen.

Is dat niet de lust van de menschenkinderen?

9 Ik *bereikte* dus wat. Het ging mij voor den wind. Het was bij mij een voortschrijden van de eene genieting naar de andere, al-maar voorspoed en geluk. Geen van mijn voorgangers in Jeruzalem had zoo iets weten te bereiken. En daarbij had ik nog wijsheid.

Dus een zeldzame combinatie: rijkdom, genot, wijsheid!

10 En ik liet me gaan. Ik wilde nu echt eens genieten. Ik had me nu eenmaal voorgenomen om uit het leven te halen, wat er uit te halen is. Ik hield me van niets terug. Met volle teugen en ongehinderd wilde ik drinken uit den beker van het levensgenot. *Nu dat heb ik gedaan.* En ik geef u de verzekering, dat ik genoot. Ik *had* inderdaad levensblijheid. En veel ook. Al mijn moeite en mijn zorg werd rijk beloond. In één woord: ik genoot!

11 Maar het gaat niet om zoo'n tijdelijke, voorbijgaande genieting, want toen ik alles wilde overzien en naging, wat ik nu eigenlijk had; toen ik rustig overwoog, wat ik nu eigenlijk gepraesteerd had en toen ik zoo de resultaten wilde zien van al mijn inspanning en toen ik me afvroeg, of het nu werkelijk zin had, dat ik me zoo had afgetoed, toen zag ik de holheid en leegheid van het leven!

Wat geeft dat tijdelijk genot en die dwaze uitspatting en die lichtzinnige levensdartelheid? Wat *bereik* je er mee! Wat heb je nu nóg! Het is toch de moeite niet waard.

Neen in den weg van levensgenot is het waarachtig geluk en de ware levensbevrediging niet te verkrijgen.

WIJSHEID EN DWAASHEID.

2 : 12 Daarna poogde ik wijsheid en dwaasheid te leeren kennen.

En nu geloof ik, dat men in dit opzicht toch niet gemakkelijk een schooner of beter resultaat zal verkrijgen dan koning Salomo.

Hij beschikte toch over al de gewenschte gegevens. Hij was toch wel in staat wijsheid en dwaasheid te waardeeren. Ieder die na hem komt, en ook eens de proef nemen wil, zooals hij dat deed, zal waarlijk niet tot een ander resultaat komen.

13 Ik heb dan ingezien, dat de wijsheid ontzaglijk veel vóór heeft boven de dwaasheid. We kunnen gerust zeggen: Wat het licht voor heeft op de duisternis, dat heeft de wijsheid voor op de dwaasheid.

14 De wijze merkt de dingen op, kent de menschen, kent het leven, kan overal over meespreken, maar de dwaas gaat onbegrepen langs menschen en gebeurtenissen voorbij. Ziet het niet. Begrijpt het niet. Tast wat rond in het donker!

15 Het gaat er dus niet over, dat ik niet genoeg waardeering heb voor de wijsheid. Of dat ik niet zou zien de voortreffelijkheid van den wijze boven den dwaas.

Daarover gaat het niet.

Dan heeft de wijze alles vóór.

En als *iemand* overtuigd is van de armzaligheid van den dwaas, dan ben ik het.

Maar weet ge, wat ik nu ook gezien heb? Dit, dat dat verschrikkelijk groote onderscheid geen stand houdt.

Dat verschil is maar voor een tijd. Ten slotte is het zóó, dat, wat er met den dwaas gebeurt, dit evengoed den wijze overkomt.

Als de wijze met al z'n kennis en inzicht hier wat opbouwen kon, dat *van blijvenden aard* was, dan zou er ver-

schil zijn, maar nu treft die beiden — wijze en dwaze — hetzelfde lot.

Nu blijkt het, dat de wijze met al z'n wijsheid niets *bereikt!*

Daarom zei ik tot mezelf: „Waarvoor ben je zoo buitengewoon wijs geweest?”

Het heeft geen zin. Wat schiet je er mee op? Het geeft je geen levensbevrediging, want dat leven is gebroken. En dat mooie, maar tijdelijke en voorbijgaande en daarom niet waarachtige levensgeluk, wordt gebroken. Ik zeg, dat dat ijdelheid is.

16 Immers *op den duur* is het met den wijze in geen enkel opzicht beter gesteld dan met den dwaas.

Ik weet wel, dat men eerst wegloopt met zoo iemand, die boven de middelmaat uitsteekt. Maar hoe lang duurt dat? En na verloop van tijd wordt over dezen mensch niet meer gesproken. Hij is vergeten!

Hoe *sterft* immers de wijze evengoed als de dwaas!

Die dood is een vijand, die het leven verwoest.

Die dood sluipt binnen bij den wijze, evengoed als bij den dwaas.

Weg is zijn geluk en zijn heerlijkheid!

HET DROEVIG LEVENRESULTAAT!

2 : 17 Toen kreeg ik een *hekel* aan het leven. Wat is dit eigenlijk voor een leven! Wat een ellende is dat werk, dat iemand met de grootste moeite en de zwaarste opoffering tot stand brengt. Het is niet een wezenlijke, blijvende, duurzame heerlijkheid.

Het gaat voorbij als een damp.

Het is evenmin te grijpen als de voorbijjagende wind.

18 Ik ergerde mij aan al mijn moeite, waarmee ik me afgetoed heb hier onder de zon! Wat schiet ik er mee op? Laat het zoo wezen, dat ik schatten aan rijkdom en geluk en kennis vergaderd heb. Nu goed! Maar wat *doe* ik daarmee? Ik kan het straks alles overgeven aan anderen.

19 En wist ik dan nog maar, dat degene, die na mij komt, daar op een behoorlijke wijze mee zou omgaan! Dan was het nog wàt! Maar wie zal zeggen, of dat misschien niet een dwaas is, die in zijn domheid al mijn moeizaam verworven schatten er door jaagt. Wat schiet ik er dan mee op, dat ik me zoo ingespannen heb?

Door alles wat ik met de grootste inspanning uitgedacht heb, haalt hij misschien in z'n onverstand in eens een streep. Ik vraag: Wat *bereik* ik dan?

20 Toen gaf ik me over aan vertwijfeling. Immers als alles zinloos en hol en leeg en doelloos is, zou men dan niet gaan wanhopen?

Waar leef ik dan voor?

Wat heb ik dan als vrucht, voor al mijn moeite en zorg?

21 Het komt toch immers voor dat iemand met wijsheid en kennis en kundigheid, werkelijk op schitterende wijze, wat opgebouwd heeft, en dat hij het achterlaten moet aan iemand zonder tact en zonder kennis van zaken en zonder dat alles te kunnen beheeren.

Dat is maar niet zinloos alleen, dat hij het alles bij elkaar gebracht heeft, maar het is toch ook een ramp en een groot kwaad, als een ander dat alles verkwist en verknoeit!

22 Wat schiet hij er dan mee op, dat hij zooveel mooie plannen maakte en zoo trouw was aan zijn program en zoo nauwgezet dat afwerkte, wat *bereikt* hij er mee?

23 Niets dan ellende. Al zijn zwoegen en sloven brengt hem niets dan verdriet.

Overdag wordt hij gepijnigd door zijn teleurstelling en 's nachts houden zijn „kopzorgen” hem wakker.

Is dat niet een droevig levensresultaat?

Is dat niet ijdelheid?

HET LEVEN IS EEN GAVE.

2 : 24 Het is een goed, niet van den *mensch* om te eten en te drinken. Het is niet in des *menschen* macht gesteld het levensgeluk en de levensgenieting te grijpen.

Ik heb opgemerkt, dat het leven een *gave* is.

God is de Levensschat en de Levenswaarde.

Het zoeken naar levensgeluk en levensheerlijkheid is daarom met mislukking geslagen, omdat *God alleen* dat levensgeluk schenken kan.

De mensch meent buiten God te kunnen. Heeft God uitgeschakeld. En houdt zich nu bezig met het leven!

Dáár wil hij dan wat van maken.

Maar zie, dat is nu een onmogelijkheid.

De mensch kan niet buiten God *leven*.

25 Hij kan niet eens eten of drinken buiten God om.

Die mensch is in absoluten zin onderworpen aan God.

Als hij levensgenieting ontvangt, ontvangt hij ze *uit de hand van God*.

Daarom is er zoo'n ijdelheid, zoo'n holheid hier in dit leven, omdat men God heeft willen uitschakelen.

En nu wordt de mensch gepijnigd door zijn tragiek.

Hij kan het levensgeluk en de levensbevrediging niet vinden. Neen, geen wonder!

Die *zijn* niet te vinden buiten God!

26 Maar dan is het ook niet waar, dat de wijze en de dwaas precies gelijk zijn.

Aan den dwaas geeft God een *taak*. Nl. om te verzamelen en op te hoopen... en om dit dan *achter* te laten aan den ander.

Aan wien? Aan hem, die God welbehaaglijk is. Deze mensch hééft al het geschenk van Gods welgevallen ontvangen in wijsheid en inzicht en blijdschap.

Dat is wat! Het inzicht te hebben, dat alles uit en door en om God bestaat!

En dan te leven voor God alleen.

Te leven in die vreugd, dat er altijd een band is, die ons aan God verbindt.

Die mensch hééft dus al zoo veel. En nu *erft* hij er nog bij al de verworven schatten van den dwaas.

Immers deze laatste rekende niet met God, negeerde Hem. Erkende niet, dat alles van God is en alles Hem toebehoort. Die dwaas wilde leven voor zichzelf.

Nu dat wordt één mislukking.

Hij moet alles overgeven, loslaten, achterlaten.

En de groote Eigenaar en Gever schenkt het nu in Zijn welgevallen aan hem, die goed is voor Zijn aangezicht.

*Het leven zonder God is ijdelheid en een najagen van wind*¹⁾.

¹⁾ In 2 : 24—26 krijgen we een voorloopige conclusie. Die hier alleen nog maar bestaat in een verenging van het probleem.

Het is niet waar in z'n algemeenheid, dat alles ijdelheid is.

Het leven, zooals het nu *verworden* is, is ijdelheid.

Maar dit is een leven, dat van God is losgeslagen.

Hier is de sleutel te vinden voor de verklaring van het boek „Prediker”.

De uitspraak, dat het leven een gave is, vinden we telkens in de volgende hoofdstukken terug.

Dat is het thema van den Prediker.

In deze voorloopige conclusie treft ons nu ook het onderscheid tusschen den wijze en den dwaas.

De mensch, die den band kent aan God, is de wijze.

De mensch, die buiten en zonder God meent te kunnen leven, is de dwaas.

Wat dit leven *is*, of wat dit leven *wordt*, zal er van afhangen, hoe de verhouding is tot God.

Hij bouwt het leven. Het gaat dus om *Zijn* werk. Daarin is zelfs begrepen het zwoegen-in-ijdelheid van den dwaas.

Het hangt alleen aan Gods welbehagen.

ALLES HEEFT ZIJN TIJD.

3 : 1 Er is voor alles een vastgestelde termijn en ten aanzien van elke aangelegenheid hier op aarde zijn de grenzen van begin en van eind nauwkeurig bepaald.

Er is niets toevalligs. Er zit systeem in alles, wat er gebeurt.

In heel het leven komt een vaste orde en regelmaat uit. En wanneer iets geschiedt, kunnen we zeggen: „Dat moet nu zoo. Dat was zóó bepaald.”

2 Zoo is er een vaste tijd, waarop iemand geboren wordt en een vaste tijd, waarop hij sterft. Dat ziet ge trouwens in het alledaagsche leven toch precies eender. Daar is een tijd, waarop de landman gaat planten en daar is een andere tijd, waarop hij het geplante uitrukt.

3 Er zijn groote tegenstellingen in het leven, neem b.v. dooden en genezen; afbreken en bouwen; weenen en
4 lachen; weklagen en dansen; maar voor elk van deze handelingen is er een tijd en een plaats in het levenssysteem.

5 Het kan noodzakelijk wezen een ruïne op te ruimen, maar ook een nieuw bouwwerk in het leven te roepen. De mensch ontvangt telkens voor een bepaalden tijd een bepaalde taak. Daarom heeft het zin nu eens te omhelzen, dan weer daar *heel ver* van te zijn.

6 Er is niets „bij geval”. Zoeken of verliezen; bewaren
7 of wegwerpen; verscheuren of dichtnaaien; zwijgen of
8 spreken; liefhebben of haten; oorlogvoeren of vredehebben; dat alles is bepaald en het heeft plaats in ons leven juist op dien bepaalden tijd, als van te voren vastgesteld is.

In heel die bonte mengeling van gebeurtenissen en activiteiten zit systeem.

9 Maar ziet de mensch dat? Weet hij, waarom op een bepaald moment juist datgene wat gebeurt, *moet* plaatshebben?

Ziet hij in, waarom hij zelf zich aan de een of andere taak moet geven? Bezieet hij het geheel van het leven, zoodat hij kan nagaan, welke beteekenis het bepaalde onderdeel van het leven, waarvoor *hij* zich zoo uitslooft, heeft voor het eindresultaat?

ALLES HEEFT ZIN.

3 : 10 Bij mijn nauwkeurig-gadeslaan van het leven, met alles, wat er in gebeurt en waarvoor de mensch zich uitslooft, is mij dit opgevallen.

11 Hoewel God alles met wijsheid heeft beschikt, juist en passend voor een bepaalden tijd; en hoewel Hij den mensch den drang in zich gegeven heeft om na te gaan, welke beteekenis elk ding heeft voor de eeuwigheid, kan toch de mensch het werk van God niet begrijpen.

De mensch ziet het *stysteem* niet. Elk ding bestaat op een eigen wijze, verloopt op een eigen wijze, streeft naar een eigen doel *en de mensch moet zich daarmee bezighouden* en nu ziet de mensch *niet* de gedachte van God die zich daarin openbaart. Hij ziet niet het eigene, het specifieke.

Hij doorziet niet den *zin*, noch het *doel* van het leven. Als een onnoozele staat hij tegenover het werk van zijn God.

12 Zoo heb ik dan opgemerkt, dat de mensch, die toch geschapen was met den eeuwigheidsdrang in zich, niet verder zien kan dan dezen éénen dag.

Deed de mensch dat nu nog maar!

Ik heb n.l. ingezien, dat er niets beters voor dezen ijdelen mensch is, dan dat hij in het werk van vandaag ziet het werk van zijn God.

En dat hij, wat er nu vandaag is, ontvangt uit Gods hand als zijn deel.

Dan zou hij zich daarover kunnen verblijden en zich daarin kunnen verlustigen.

13 Erkende de mensch nu maar: alles, wat hier op aarde plaats vindt, en in mijn leven komt, komt daarin *uit Gods hand*, dan zou hij spijze en drank, moeite en levensgenieting aanvaarden *als een gave van God*.

Leefde de mensch nu maar zóó!

Erkende hij nu maar: Het geheel van Gods werken kan ik niet overzien en niet begrijpen, maar het werk van *vandaag* is een deel van het groote werk van mijn God en daarom kan ik het aanvaarden, dan had hij levensvreugd.

- 14 Er is immers geen twijfel aan: Wat God doet, dat houdt eeuwig stand. Dat is van te voren bepaald en dat loopt uit op het door Hem gestelde doel. En God is nooit van Zijn plaats te krijgen. Er is geen macht ter wereld, die iets veranderen kan in Zijn plan, of die Zijn werk zou kunnen tegengaan.

God heeft alles gemaakt tot één sluitend systeem, opdat de mensch dàt zou zien en Hem er in verheerlijken zou.

- 15 En als ik nu in dat licht de bezigheid van de menschenkinderen gadesla en het wereldleven beschouw, dan zie ik, dat alles verankerd ligt in den rotsbodem van Gods onwankelbaren raad. Al wat nu gebeurt, of nog gebeuren zal, stond al lang opgeteekend in het boek van Gods besluit.

En al die zoo uiteenloopende feiten en gebeurtenissen, waarin de ijdele mensch niet meer de eenheid en harmonie van Gods werk kan opmerken, worden door God gezocht en vastgehouden en beheerscht.

Er gaat niets verloren. Alles heeft zin.

EGALISATIE?

3 : 16 Wanneer men echter vraagt, of, wat ik hier als een belijdenis omhooghef, klopt op de practijk van het leven, staat men voor de grootste raadsele.

Als *God* Zijn hand in heel dit leven heeft en alles naar Zijn bestek gaat, dan moeten recht en gerechtigheid hier op aarde toch overal schitteren!

En zie, daar waar ik gerechtigheid meende te mogen verwachten, daar stuitte ik op goddeloosheid. Daar, waar ik de zegepraal van het recht hoopte aan te treffen, was de gruwelijkste rechtskrenking.

17 Nu staat het voor mij vast, dat *God* Zijn oordeel eenmaal laat gaan over den rechtvaardige en den goddelooze en dan zàl het verschil tusschen die beiden uitkomen, want er is bij *God* in Zijn Raadsbesluit voor elke aangelegenheid en voor elk werk een vastgestelde tijd.

18 Echter blijft dan de moeilijkheid, hoe 't mogelijk is, dat *God* hier op aarde zooveel onrecht laat voortwoekeren, zonder in te grijpen.

Toch is daar een reden voor.

God wil den mensch zijn kleinheid, zijn nietigheid doen gevoelen.

Die „grootte mensch”, die niet naar *Gods* wet begeert te leven, maar zelf, autonoom, wil uitmaken, wat recht, of onrecht is, die „grootte mensch” is eigenlijk een „groot beest” bij *God*.

God laat dien mensch zich uitleven.

20 Inderdaad: uitleven. En dan komt de dood. Waar is nu de grootheid van dien zelfbewusten mensch? Hij sterft. Hij sterft net als de dieren. Alle menschen zijn gelijk! Zij gaan allen naar het graf!

Hierin openbaart zich nu de ijdelheid! Terwijl *God* den mensch geschapen heeft, zóó, dat hij van alle schepselen het eigene, de specifieke beteekenis zou zien, staart de

mensch zich nu blind op de dorre egalisatie eener ijdelijke ijdelheid.

De wereld is doodgevroren. Alles is eender geworden.

En toch... God zal immers oordeelen en schiften?

21 Egalisatie? Wie weet dit, dat het heelemaal niet waar is, dat mensch en beest naar één plaats gaan; wie weet dit, dat het heelemaal niet waar is, dat eenerlei is het lot van mensch en van vee; wie weet dit, dat de geest van de menschenkinderen opgaat naar boven en ter beschikking komt van God, den Rechter over allen, en dat de adem van de dieren neerdaalt naar beneden in de aarde?

22 De dood, ja, dat is de geheimzinnige macht in ons menschenbestaan. Wie weet, wat na dien dood zijn zal? Wie doorziet het werk van God, zooals dit zich handhaaft in het leven en in den dood? Wie doorschouwt het leven in zijn mysterie, in zijn eenheid, in zijn harmonie, in zijn glorieus doel?

De arme mensch, neergedrukt onder de ijdelheid, weet niet, wat nà hem wezen zal!

Voor dezen mensch is er eigenlijk niets beters, dan dat hij maar bij den dag leeft. En dat hij zich verblijdt in datgene, wat God hem voor dien dag schenkt.

Dat, dat is zijn deel!

DE IJDELHEID VAN HET LEVEN.

4 : 1 Zoodra wij uit het oog verliezen, dat het leven een *gave* is en dat er alleen levensgeluk en levensgenieting is, als God naar Zijn welbehagen dat alles schenkt, liggen we besloten onder de macht van de ijdelheid. Als wij het *werk Gods* hier op aarde niet zien, dan bespeuren we niets dan *levensellende*.

Wat een verdrukking, wat een rechtsverkrachting is er niet!

Ik heb ze gezien, de tranen der verdrukten en ze hadden geen trooster. Maar aan den kant van hun verdrukkers was geweld. Is dat niet ijdelheid?

2 Heel dat aardse leven is één aangrijpende, folterende ellende, die in haar felheid op den mensch afkomt en hem overmeestert.

Dies prees ik de dooden...

Dit leven, dit door de zonde verwoeste, ontadelde, vrijdelde leven is geen leven, is geen heerlijkheid.

Hier is alleen ellende. Het is beter daarmede geenerlei contact te oefenen. Het leven is zinloosheid geworden. Nu *dat leven* is de moeite van het leven niet waard. Wie dat leven ontvlucht, is er beter aan toe, dan hij die er nog midden in staat ¹).

3 Of eigenlijk: het best van alles is hij er aan toe, die er nog heelemaal niet mee in aanraking gekomen is.

4 Niet alleen is hier een weerzinwekkende verdrukking, maar er is ook zulk een ontstellende naijver bij de menschen, die inderdaad wel wat praesteeren en die hun be-

¹) We moeten hier niet vragen: Hoe stelt de Prediker zich het lot van de gestorvenen voor? Meent hij, dat deze menschen, *omdat* ze dood zijn, gelukkig zijn?

Deze vragen zijn geheel ongemotiveerd. De Prediker beziet hier het leven, zooals het *verworden* is. Het leven, zooals het niet meer als *gave* genoten wordt. En van *dat* leven zegt hij: gelukkig is hij, die *daarmee* nooit in aanraking is gekomen.

kwaamheid toonen. Maar wat *bereiken* ze met hun be-
kwaamheid?

Wat bouwen ze eigenlijk op? Er is maar één zucht, één
drang: ik moet den ander voorbijstreven!

Dat is geen grootsche levensopbouw, maar een najagen
van wind.

5 Door dien ijver verteert de ijdele en dwaze mensch zijn
eigen levenskracht.

6 Levensrust en levensbevrediging gaat in waardij on-
eindig ver uit boven de doellooze gejaagdheid in den ijdel-
heidswedloop.

7 Die mensch en zijn naijver geniet in geen enkel opzicht
den zegen van de levensgemeenschap.

Dat brengt me op iets anders.

8 Wat is levensvereenzaming een geweldig stuk tragiek.
In het alledaagsche leven is de eenzaamheid immers al
een verschrikking. De mensch is aangewezen op de ge-
meenschap.

Wat is de mensch arm, als hij zich uitslooft, maar hij
weet eigenlijk niet *voor wien hij dat doet!*

Wat bereikt hij dan met al zijn moeitevollen arbeid?
Voor wien is dan zijn „rijkdom“?

Waarom offert deze mensch zich op en trotseert hij
allerlei ontberingen?

9 Waarachtig levensgeluk voor den mensch is gebonden
aan de levensgemeenschap. Dan heeft het leven en zijn
moeite *zin*.

10 Een paar eenvoudige voorbeelden kunnen dit illustree-
ren. Als er twee menschen zijn, kan de een den ander, als
hij valt, te hulp komen en hem weer oprichten.

11 Als twee menschen bij elkander liggen, kan de een
den ander verwarmen.

12 Wanneer iemand als eenling overweldigd wordt, kunnen
we hem niet veel hoop geven; terwijl in zulk een geval,
als er twee zijn, die worden aangevallen, zij elkander helpen
kunnen en daardoor kunnen standhouden.

En een drievoudige verbintenis is natuurlijk nog zoo-
veel te sterker.

Maar nu spreken we slechts over de gemeenschap van
mensch tot mensch.

Hoeveel te meer geldt dat nu van de gemeenschap met God.

Waarlijk de groote levensnood van den mensch, is zijn vereenzaming. Het geïsoleerd-staan in deze wereld. Het gemis van de blijvende zegeningen van de liefdesgemeenschap.

- 13 Laat ik dit verduidelijken mogen met een verhaal. Er was eens een oude, eigenwijze koning, die vastgeroest zat in zijn verouderde systeem, maar die hardnekkig weigerde daarin eenige verandering aan te brengen.

En er was een arme jongeling, in den grootsten levens-eenvoud geboren.

- 14 Hij geraakt in allerlei moeilijkheden en komt ten slotte in de gevangenis terecht.

Maar hij is wijs. Pienter. Heeft een helder hoofd en weet uit zijn gevangenschap te komen. Hij komt met een nieuw systeem. Hij weet de menschen warm te maken voor zijn ideeën en hij wordt tot den tweeden in het rijk uitgeroepen. Straks zal hij den ouden koning opvolgen.

- 15 Hij wordt geëerd en voornaam en rijk. Is in tel bij ieder.

En de menschenmenigten juichen hem toe.

- 16 Dàt is me toch even een loopbaan!

Als er iemand succes gehad heeft in zijn leven, dàn toch wel deze wijze jongeling. Algemeen geacht en bemind, ja bewonderd.

En toch... zijn roem was ijdelheid, en wat hij najoeg... wind. Want het nageslacht zal zich over hem niet blijden. Deze mensch wordt vergeten. Waarachtige, *duurzame* heerlijkheid is hier *niet*.

DE LEVENSHOUDING.

4 : 17 Neem u toch in acht, wanneer ge naar den tempel gaat, om dáár bezig te zijn in den dienst van uw God. Laat dáár tenminste niet binnendringen de ijdelheid, de voosheid, of de holheid van het leven. Dáár heeft immers alles zin en realiteit. Het religieuze leven moet een *bewust* leven zijn. Wat is dat immers voor een godsdienst, waarbij de mensch niet *weet*, wat hij doet!
 Wat een ijdelheid, wanneer correct de uiterlijke godsdienstvormen in acht genomen worden en maar offeranden worden aangevoerd!

Offeranden der dwazen!

Offeranden der onwetenden!

Wanneer het religieuze leven een *bewust* leven is, waarbij de mensch weet voor God te staan, dan gaat het niet in de allereerste plaats om datgene, wat de *mensch* gedachtenloos *geeft*, maar om datgene, wat *God* heel reëel laat *hooren*. De mensch moet daar komen om te ontvangen. Gehoorzaamheid is beter dan offerande.

5 : 1 Laat uw *bewuste* religie zich ook openbaren in uw gebed. Práát maar niet wat, als ge tot God nadert. Besef, dat er is een distantie tusschen u, aardemensch en Hem, Die van de hemelen is. En juist daarom moet uw gebed beheerscht zijn en moogt ge u maar niet laten verleiden woorden, woorden zonder eind uit te brengen, maar integendeel behoort er te wezen een heilige schuchterheid in uw nadering tot den hoogen God.

3 Immers die ijdele phraseologie is een droomen-religie. Het geestelijk leven wordt dan een droomen-leven. De droom ontstaat bij veel drukte. Maar die droom is geen werkelijkheid. In dien droom is de mensch bezig met spreken en doen... maar het is alles zonder realiteit. Zoo is nu de mensch, die wel veel *woorden* richt tot God, maar

- zonder de spanning van het bewust-staan voor den Heilige.
- 3 Diezelfde ijdelheid van maar wat te praten, kan zich ook openbaren in het afleggen van een gelofte. Wanneer ge in de veelheid van uw gedachtenlooze woorden (op zichzelf al een ijdelheid!) uw geloften aflegt, maar ze niet betaalt, is dat een gruwel voor God. Hij heeft immers geen lust aan de zotten!
- 4 Het is beter dat ge niets belooft, dan dat ge wat belooft, maar het niet nakomt.
- 5 Er is nog een vorm, waarin zich de ijdelheid in het religieuze leven kan voordoen. N.l. door maar heel spoedig tot den priester te zeggen, wanneer de een of andere zonde is bedreven: „Het was een zonde bij vergissing”¹⁾.
- Waarom zoudt ge door zóó ijdel te spreken een schuld op uzelf laden? Waarom moet God, de Waarachtige, Die al die onwaarachtigheid verfoeit, Zich over u vertoornen en het werk van uw handen verwoesten?
- 6 God vraagt een *bewust* geestelijk leven. Een *bewust* verkeereren in Zijn heiligdom. Een *bewust* dienen en vreezen. God vraagt niet de ijdelheid van het droomleven en van de holle phrases, maar realiteit en waarheid.

¹⁾ Hier wordt gezinspeeld op het onderscheid, dat gemaakt werd, bij de zonden. Er waren zonden „met opgeheven hand”, die de mensch bewust en tegen beter weten in bedreef. Er waren ook zonden van dwaling, van vergissing, die, nadat het vereischte offer was gebracht, vergeven werden. Vgl. Lev. 4 : 2, 22, 27; 5 : 15; 22 : 14, en Num. 15.

De Prediker waarschuwt hier tegen een lichtvaardig beroep of die onderscheiding, waardoor de mensch allerlei zonden bedrijft, maar, om dan aan de straf te ontkomen, zegt: „Het was slechts een dwaling, een vergissing”.

HET LEVENSDEEL ¹⁾).

- 5 : 7 Verwonder u niet, als ge opmerkt in uw omgeving, dat recht en gerechtigheid worden verkracht en dat de arme wordt onderdrukt. De eene hooggeplaatste loert immers op den anderen hooggeplaatste en gunt hem het licht in de oogen niet. En nòg hooger en loeren weer op hen.
Wat een ijdelheid!
- 8 Maar een zegen, een voordeel, een voorrecht is het voor een land als het een koning heeft, die zich van deze ijdelheidspolitiek onthoudt, die niet het land belastingen oplegt, om daardoor in staat te kunnen zijn zich te meten met zijn koning-collega, maar die alleen de *welvaart* van het land bedoelt en daarom zich toelegt op den landbouw.
Een zegen voor een land is een koning, die leeft voor zijn volk en dat volk doet leven.
- 9 Wie het *doel* van het leven uit het oog verliest — God te vreezen en voor Hem te leven — vergrijpt zich aan de ijdelheid.

¹⁾ Op het eerste gezicht lijkt er weinig verband te bestaan tusschen dit gedeelte en het vorige. Dit is toch niet meer dan schijn. De Prediker heeft ons eerst geplaatst voor de ijdelheid van het leven en op de vraag, of er dan absoluut geen levensgeluk en levensbevrediging te vinden is, geantwoord: Het leven is een *gave*.

Het is niet in 's *menschen* macht gesteld van dat leven te genieten, daar ook de levensverlusting van de hand van God komt.

Daarna heeft de Prediker gewezen op den *zin van het leven*. Alles is door God met wijsheid gemaakt. Alles heeft zijn eigen tijd en zijn eigen plaats. Wat heeft God dat leven als een rijk systeem geschapen! En bovendien heeft Hij den mensch geschonken den drang om met dat leven bezig te zijn en dien *zin* van het leven te verstaan. Maar hoewel God dit alles zoo geschapen en ingesteld heeft, begrijpt de zondige mensch van heel dit levenssysteem niets. De zonde heeft alles verscheurd en ontwricht.

De mensch ziet niet meer het *levensdoel*. Nu, laat die mensch dan in vredesnaam alleen maar bezig zijn met het *heden* en laat hij zich daarin verlustigen. En laat hij *hier en nu* God vreezen en althans zorgen, dat die ijdelheid zijn religieuze leven niet aantast.

Houdt de mensch zich nu waarlijk bezig met het *heden* en *verlustigt* hij zich daarin?

Voor die vraag plaatst de Prediker ons thans.

Het gaat niet om het *geld*, maar om God, den grooten Eigenaar ook van het aardsche goed. Wie dat uit het oog verliest, vergaapt zich aan den *schijn*.

De mensch mag en moet woekeren met zijn *deel*. Maar nooit vergeten, dat het een *deel* blijft van het groote bezit van dien Eenen!

Wie meent, dat zijn geluk te vinden is, in het al-maar vergrooten van zijn *deel*; wie het *deel* liefkrijgt boven den grooten Eigenaar van het *geheel*, krijgt van het geld niet genoeg. Het wordt een wedloop der ijdelheid!

- 10 Als het deel vermeerdert, vermeederen ook de menschen, die trachten *daarvan* weer hun „deel” te bemachtigen.

Waarvoor zwoegt eigenlijk deze mensch, nu hij voor zijn oogen ziet, dat naar vele zijden zijn geld en zijn goed weggaat?

- 11 Wat een gelukkig mensch is die eenvoudige arbeider. Hij heeft levensblijdschap.

Hij werkt en eet... en heeft rust, maar de „kop-zorgen”, of de weelderige levenswijze van den rijke be-rooven dezen van zijn nachtrust.

- 12 Om dan nog maar niet eens te spreken van die hyper-ellende, die hierin bestaat, dat iemand zich uitslooft om zijn „deel” te vergrooten en een ander gaat er mee strijken!

- 13 Of ook iemand zal zich afgetobd hebben om maar veel bij elkander te vergaderen. Gróót moest het „deel” zijn, dat hij aan zijn zoon zou nalaten!

En nu gebeurt er iets, waarop hij niet heeft kunnen rekenen en nu heeft hij *niets*, dat hij aan zijn zoon te vermaken heeft.

- 14 Zoals hij naakt uit den moederschoot gekomen is, zoo moet hij, naakt, dit leven verlaten. Hij heeft zich uitgesloofd en afgetobd en het einde is, dat hij niets kan meedragen. Wat schiet hij er nu mee op, dat hij zich zooveel moeite en zorg heeft gegeven?

- 15 Ja, dat is toch een stuk levenstragiek, dat de mensch hier zwoegt en zweet en toch geen resultaten boekt en geen doel bereikt.

Wat voor *zin* heeft het dan, dat hij naar alle kanten grijpt om toch maar te „hebben”. Vermoeit hij zich niet

voor wind en jaagt hij geen ijdelheid na?

- 16 Wat een opoffering wil hij zich getroosten, wat een ellende doorworstelt hij niet, als hij dan maar „hebben” mag! Levensgenieting smaakt hij niet. De vele zorgen maken hem gemelijk en prikkelbaar. Op zijn gezondheid geeft hij niet eens acht. Voor levensvreugd heeft hij geen tijd, hij die werkt, totdat hij verteerd wordt!

Nu wat bereikt hij?

- 17 Zie, wat ik goed, wat ik gepast bevonden heb, is dit, dat iemand eet en drinkt en het goede geniet voor al de moeite, waarmee hij zich aftobt hier in dit aardse leven, zoolang als God hem hier een plaats en een taak geeft, want dat is zijn *deel*, zijn *levensdeel*.

De groote Eigenaar is God. Hij deelt uit naar Zijn welbehagen.

In dat *uit-deel-en* is God volmaakt vrij. Hij bedoelt niet allen hetzelfde, allen evenveel, vooral veel, te geven, want daarin zit niet het levensgeluk en de levensblijdschap. Voor den mensch is „veel” toch nooit „genoeg”.

Maar de groote Eigenaar heeft dit geordineerd, dat de mensch in datgene, wat hij ontvangt, zijn levensgenieting en levensbevrediging zou vinden.

Dát is het deel, dat God geeft.

Dát komt den mensch toe.

- 18 Dát is nu de *gave van God*.

Hij geeft de schatten, den rijkdom.

Hij geeft de macht, de bevoegdheid, de gelegenheid, om van die schatten te genieten.

Hij geeft de vreugde van de levensrust.

Van het zóó te willen aanvaarden, zooals God het geeft.

- 19 Dan piekert hij niet over de toekomst. Dan maakt hij zich niet ongerust over wat er van zijn schatten worden zal en hoevél hij er wel kan nalaten, maar dan verlustigt hij zich in het heden. Met kinderlijke onbezorgdheid. Vader zorgt. En Hij kent zijn levensdagen en zijn levensnooden. Dáárover behoeft hij zich niet te verontrusten.

Hij mag bezig zijn met datgene, waarin zijn hart zich verheugt.

Hij mag *in het heden* zich verblijden.

Dat is zijn *deel*. Het deel, dat hem toekomt!

DE ONMACHT VAN DEN MENSCH.

6 : 1 Daar is een ijdelheid, die ik hier opgemerkt heb, die werkelijk als een stuk levensellende ons overvalt en als een looden last op den mensch drukt.

2 Daar is iemand, die al-maar schatten vergadert, al-maar zijn rijkdom vergroot en die al-maar eer weet te oogsten.

Het ontbreekt dezen mensch werkelijk aan *niets*.

Het is iemand, wien nu letterlijk alles meeloopt.

En nu is daar één „maar”. En dat is: Maar God geeft hem niet de heerlijkheid, het genot van de *levensbevrediging*.

Hijzelf geniet niet van al die schatten en pracht, maar een *ander*.

Is dat geen ijdelheid?

Het is een bitter lijden.

3 Neem een ander voorbeeld. Daar zal iemand wezen, die honderd kinderen verwekt. Nu een grootere zegen is er toch wel niet dan veel kinderen te krijgen. Welnu, deze man heeft er honderd!

Ook bereikt hij een gezegenden ouderdom. En is lang leven niet een buitengewone zegen? Maar wat is nu het einde van dezen man?

Komt hij tot de levensbevrediging? Heeft hij rust, vrede, genot?

Neen, het einde van dezen man is één stuk tragiek.

Hij krijgt n.l. niet eens een *begravenis*! Hij wordt daar een prooi van de onreine honden!

Verschrikkelijk!

Een misgeboorte is nog beter dan zoo iemand.

4 En wat is er voor schoons te zeggen van een misgeboorte?

Dat is opzichzelf immers al een ijdelheid, want de

vrucht bereikt niet haar bestemming, komt niet tot een werkelijk bestaan hier op aarde. Ze komt niet tot het *levenslicht*.

Die misgeboorte wordt niet een mensch hier op aarde met een eigen plaats, een eigen taak, een eigen wezen, een eigen naam.

5 Nu zoo'n misgeboorte, waarbij de mensch niet komt tot het levenslicht, is nog beter dan de zoo even geteekende mensch. Want deze laatste maakt grooter ijdelheid mee.

6 Heusch, 't zit 'm niet in de schatten, in den rijkdom als zoodanig. 't Gaat er alleen over, of de mensch dat alles ziet als een gave, als een goed, door God hem geschonken. Dan heeft hij rust.

Al leefde iemand tweemaal duizend jaar en hij zou in dat ongekend lange leven niet genieten het *deel* van zijn God, wat had hij dan nóg Ten slotte eindigt immers ook dat allerlangste leven in den dood! Hoe lang dit leven ook gerekt mag zijn, het einde is immers het *graf!*¹⁾

7 Wat een ijdelheid en een onmacht in het leven! De mensch let op zijn levensonderhoud. Hij heeft den drang in zich tot zelfhandhaving en nu haalt hij naar zich toe, wat hij maar bereiken kan.

Hij spant zich in om zichzelf te kunnen handhaven.

Maar het geeft hem geen *ware* levensvulling en geen *ware* levensbevrediging.

8 En nu moet ge niet denken, dat de wijze het in dit opzicht verder brengt dan de dwaas. Of dat de arme, die werkelijk de levenskunst verstaat iets voor heeft op hem, die dat mist.

¹⁾ Men mag hier niet zeggen: Wat een ongemotiveerd pessimisme is dit van den Prediker! Want dan begrijpt men zijn betoog niet.

De Israëliet ziet in een groote kinderschaar en in een lang leven een rijken zegen van God.

Dat is voor hem een „goed”.

Maar nu zegt de Prediker: Waarom is dat een „goed”? Waarom is dat een zegen?

Als ge *in dit leven* niet den band kent met God, is dit leven één akelige ijdelheid. Hoe langer dit leven zich uitstrekt, hoe grooter de ijdelheid wordt.

Ziet ge daarentegen het leven als een *gave*, dan is er voor u een band aan den *Gever*. Die band kan nooit worden verbroken.

Het oordeel van den Prediker is hard, maar *waar*.

- Het onderscheid zit heel ergens anders in.
- 9 Het gaat om de levensbevrediging, om het genieten in wat we hebben.
Nu wie het leven als een gave ziet, *heeft* wat. Bezit wat. Hij kan zich in dat bezit verblijden. Dat is reëel.
Maar wie het leven niet als een gave ziet, bezit niets. Hij verlangt, hij zoekt, hij begeert... maar zonder ooit te bezitten.
Is dat nu tragiek, of niet?
- 10 En het is nogal duidelijk, dat de mensch *met dat be-geeren* nooit wat bereikt.
Immers wie wat nastreeft, heeft een bepaald *doel*. Werkt naar een *vast plan*.
Maar nu *is* er voor deze wereld een vast plan. Doch dat is door *God* bepaald. Wat er gebeurt; wat iemand worden zal, alles staat vast.
En de mensch moet niet denken, dat hij dat vaste plan uit Gods hand losmaken kan.
Wie zal met Hem richten?
- 11 Maar wat beteekent dan het program *van den mensch*?
Is dat soms niet ijdelheid?
Het is immers een program van iemand, die wóórden, wóórden spreekt, maar niets vermag tot stand te brengen.
- 12 Bovendien wat *weet* de mensch nu eigenlijk?
Hij weet niet eens, wat goed voor hem is.
Hij is dus niet eens in staat de punten van het program op te stellen.
En dat betreft nu nog maar het *heden*.
Maar wat zal hij wenschen met het oog op de toekomst?
Wat wil hij voor *duurzaams* tot standbrengen, hij, één-dagsvlinder die hij is.
Hij weet niets van Gods program af. Hij weet niet, wat er na hem gebeuren zal.
Nu wat bereikt de mensch dan met al zijn begeerten? ¹⁾

¹⁾ In de teekening van de *onmacht* van den mensch, wil de Prediker ons laten zien, dat het levensgeluk voor den mensch *hierin* bestaat, dat hij het leven láát in de hand van Hem, Die héél dat leven beheerscht.

Levensgeluk is God God laten. Hij overziet het *geheel*. Verleden, heden en toekomst. Hij houdt het *doel* voor oogen en voert Zijn *plan* uit.

Levensgeluk is het *geloovig aanvaarden van het kinderdeel*.

HET LEVENSRESULTAAT.

7 : 1 Toch zal niemand kunnen ontkennen, dat het in het leven gaat om het *resultaat*, dat men bereikt. Wat doet iemand wel niet om hier op aarde zich naam te maken. Hij wil immers wat bereiken. En wie een goeden naam heeft, heeft toch eigenlijk het allermooiste en allerrijkste van dit leven daarmee ingeooft. Een goede naam is een schat, die in waardij uitgaat boven de kostbaarste welriekende zalfolie.

Maar dat is toch nog niet het echte levensresultaat.

Dat komt pas bij onzen dood, als dit aardsche leven voltooid is. Welnu dit *voltooide* leven is van meer betekenis, dan het leven in zijn *beginstadium* ¹⁾.

2 En omdat het nu om het levensresultaat gaat, is het ook beter in een sterfhuis te zijn dan aan een diner.

Immers bij een feestmaaltijd kan men den levensernst verdringen en verdrinken, maar in een sterfhuis worden we bepaald bij het einde van het leven.

En de levende heeft den plicht het ter harte te nemen, dat het leven, hoe vroolijk, hoe feestelijk ook ingericht, een *einde* neemt.

¹⁾ Voor het verband met het vorige hoofdstuk lette men op het volgende: De Prediker heeft gezegd: Gods plan wordt uitgevoerd. Daarin kan nooit wijziging worden gebracht. Wanneer gijzelf, o mensch, wat nastreeft naar uw eigen lust of begeerte, moet ge wel bedenken, dat gij nooit systeem in uw leven brengen kunt, want ge overziet niet het geheel. Dat doet God alleen. Gij kunt niet verder zien dan tot de grens van vandaag.

Maar nu komt het volgende hoofdstuk. Hierin wil de Prediker zeggen: Denk nu niet, dat dit beteekent, dat gij het doel, het resultaat van het leven wel uit het oog verliezen moogt en dat ge van dit leven maar maken moet, wat er nog van te maken is. En dat ge dus volop genieten kunt, nooit verder kijkend dan den dag van vandaag. Neen, want het gaat zeer zeker om het *resultaat*. Gij moet het leven van vandaag aanvaarden als een *gave*, als onderdeel van het *werk Gods* en het resultaat overlaten aan Hem, Die begin en einde beheerscht.

- 3 Daarom is ook verdriet beter dan holle, oppervlakkige lichtzinnigheid. De laatste tracht den levensernst te overstemmen door luidruchtig rumoer, maar als de levensdroefheid op het gelaat staat afgeteekend, is de levensrichting van den mensch goed. Immers het levenscentrum is dan gericht op het einde! En dáár gaat het juist om ¹⁾).
- 4 Vandaar dan ook dat het levenscentrum van den wijze uitgaat naar het sterfhuis, terwijl de levensrichting van den dwaas beheerscht wordt door voorbijgaande, d.i. *doellooze* levensdarterheid.
- 5 En omdat het nu eigenlijk alleen maar gaat om het levensresultaat, om het levenseinde, is de bestraffing van den wijze, waarbij hij u op dat levenseinde wijst, verre te verkiezen boven het levensjolijt van den dwaas, die den levensernst probeert weg te zingen.
- 6 Trouwens die drukte, dat rumoer van den dwaas is het best te vergelijken met geweldig-knetterende doornen onder een pot. Het is een brandje met heel veel lawaai, maar er is geen duurzame hitte, waardoor wat in dien pot is, gaar kan worden.
Zoo is het ook met het gelach van den dwaas.
Veel onstuimigheid. Denderende levensvreugd. Maar wat gaat dat alles gauw voorbij. Het doel wordt niet bereikt. Er is geen waarachtig levensresultaat. Dus is het ijdelheid.
- 7 Wanneer het vaststaat, dat de levensrichting beheerscht moet worden door het levensdoel, mag die levensrichting ook niet door bij-omstandigheden gewijzigd worden.
Ik geef toe, dat dit niet altijd even gemakkelijk is. Soms wordt de mensch geduwd in een bepaalde richting. Daar is b.v. de onderdrukking, waardoor zelfs de wijze uit zijn evenwicht geslagen wordt.
Of daar is de omkooprij, waardoor de levensrichting totaal gewijzigd wordt.
Dan wordt er veel meer gelet op het oogenblikkelijk succes, dan op het uiteindelijke resultaat.
- 8 En toch om het *einde* gaat het. Dat is van meer betekenis dan het *begin*.

1) Het „hart” is het levenscentrum, waardoor de levensrichting bepaald wordt.

En wat doet de mensch zoal niet, om dat einde te forceeren!

Om dat einde te beïnvloeden!

Hij springt in zijn gedachten zóó, vanuit het leven van nu, naar het zelf-geconstrueerde levensresultaat.

En hij ergert zich. Hij heeft critiek. Hij maakt zich boos.

Hij meent te weten!

Het is echter beter geduldig en geloovig het levensresultaat te leggen in Gods hand, dan hoogmoedig en met zelfbewustzijn in het leven in te grijpen, om zelf de leiding in handen te nemen.

- 9 Erger u niet te spoedig, want dat is geen bewijs van rust, evenwichtigheid, kortom van wijsheid.

De dwaas, die het geheel niet overziet, en tòch zijn oordeel klaar heeft, *die* ergert zich. Hij is dan ook dwáás.

- 10 Zing ook niet ondoordacht uw klaagzang over het heden om te roemen in de voorbije dagen.

Kunt gij het geheel overzien?

Is uw beoordeeling, zoowel van verleden als heden, wel juist?

Is het dan wijsheid, als gij zoo overhaast uw oordeel gereed hebt? Is dat wijsheid?

- 11 Waarlijk de wijsheid, ik bedoel de geloovige rust van het leven te aanvaarden als een *gave* en de *uitkomst* over te laten aan God, waarlijk die wijsheid is een buitengewoon begeerenswaardige zaak.

En zij is van bijzondere beteekenis voor dit leven.

- 12 Immers die wijsheid geeft levensbeschutting, zooals dat ook in zekeren zin met den rijkdom het geval is.

Door zijn geld kan iemand zich beschermen tegen het op hem afkomend leed.

Maar de wijsheid gaat in voortreffelijkheid uit boven de macht van het geld. Want de wijsheid houdt den bezitter er van in het leven.

Niet alleen kan hij de slagen van het leven áán; niet alleen zoekt hij dekking door zijn geld, maar hij *leeft*, hij rust in God, voelt Zijn gemeenschap; hij geniet.

Ik wil dus maar zeggen, dat wijsheid is het geloovig erkennen, dat God God is en het leven aanvaarden, zooals

Hij het geeft.

- 13 Daarom moet ge ook op het *werk van God* letten. Dáár gaat het om. Hij werkt Zijn plan uit. *Hij* doet het. Levensgeluk en levensgebrokenheid staan beide onder Zijn bestuur.

Ook wat gij verkeerd noemt, is door Hèm bepaald. Zoudt gij het leven d.i. zoudt gij het werk Gods willen veranderen?

- 14 Wees daarom altijd goedsmoeds.

Als 't u voor den wind gaat, moet ge „het goede” aanvaarden, als komende van God. Als 't u tegenloopt, moet ge bedenken: ook dezen dag heeft God gemaakt, net zoo goed als dien anderen.

Dan wordt uw levensrichting beheerscht door het levensresultaat. Maar een levensresultaat, dat het einde is van het werk van God. Immers de mensch heeft noch het levensdoel, noch het levensresultaat, noch de levensleiding in zijn hand.

De mensch kan niet uitzoeken, wat er *na hem* wezen zal.

Hij is geheel afhankelijk van God, Die plan en doel, middel en resultaat, wezen en uitkomst nauwkeurig vastlegde en daarnaar handelt.

De „kwade dag” heeft *in* en *voor* het werk van God beteekenis.

Wat wij „krom” noemen, acht Hij „recht” te zijn.

RAADSEL EN OPLOSSING.

7 : 15 Als ik u den raad geef goedsmoeds te zijn en het leven te aanvaarden als Gods gave, moet ge niet denken, dat ik niet op de hoogte ben van de strubbelingen en conflicten hier op deze aarde.

Waarlijk ik heb jaren achtereen de ijdelheid aanschouwd. Ik ken het leven met zijn moeite en spanning; met zijn vragen en verdrietigheden. Ik heb van alles meegemaakt en ik heb het groote levensraadsel trachten op te lossen.

Ik heb rechtvaardigen gezien, die met al hun rechtvaardigheid omkwamen en ik heb goddeloozen aanschouwd, die ondanks hun goddeloosheid lang leefden.

Is dat soms geen ijdelheid?

Wie vermag dat raadsel op te lossen?

16 Maar laat ik u nu één waarschuwing mogen geven. Doe niet, alsof gij dit probleem wel oplossen kunt. Of ook: stel u niet aan, alsof gij in staat zoudt zijn hier op aarde te realiseeren, wat voor deze aarde niet bestemd is.

Ga niet in Gods rechterstoel zitten en meen niet, dat gij het leven naar zijn juiste schatting beoordeelen kunt.

Wil het niet beter weten dan God en tracht geen normen voor dit aarde-leven te stellen, die hier alleen maar verwoesting zouden brengen, maar laat het levensprobleem staan.

17 Een tweede waarschuwing moet ik daar onmiddellijk aan toevoegen.

Trek niet uit het feit, dat hier inderdaad het aangrijpende probleem, zoeven genoemd, bestaat, een verkeerde conclusie. Zeg nu niet: 't Komt er dus niet op aan, hoe ik leef. Er zijn rechtvaardigen, die met al hun rechtvaardigheid niets bereiken. Nu waarom zal ik dan rechtvaardig zijn? En er zijn goddeloozen, die het uitstekend hebben, waarom zou ik niet tot hen willen behooren?

Zeg dat niet, want ge zoudt nog erger zijn dan de goddelooze!

Immers de goddelooze, die met God en met Zijn norm en met Zijn dienst niet rekent, leeft maar raak. Vreeselijk is dat. *Nog erger* zou het zijn, als gij *bewust* de goddeloosheid als een goed zoudt begeeren. Mensch, ge zoudt verlangen naar uw levensverwoesting.

Wees niet *dwaas!* Waarom zoudt ge sterven voor uw tijd?

- 18 Het is goed, dat gij zoowel het eene als het andere in het oog houdt. Draaf niet door in uw eigenwijze eenzijdigheid met vertreding van Gods normen. Maar houd vast aan Zijn inzetting en geloof, dat in het houden van Gods geboden groote loon is.

Want wie God vreest, ontkomt aan tweeërlei gevaar, dat hier dreigt. En van het beter-te-willen-weten-dan-God èn van de dwaasheid bewust-goddeloos-te-willen-leven.

- 19 Het levensraadsel blijft.
En... blijft onopgelost.

Immers, wie kan tot het *wezen* van de dingen doordringen?

Wijsheid is een pracht-bezit. En de wijsheid geeft een wijze meer macht dan tien heerschers in een stad. Maar weet ge, wat die wijsheid van u niet kan?

- 20 Het *wezen* van menschen en dingen doorgronden.
Daarom *doorziet* de mensch niet altijd het *wezen* van de zonde als *dwaasheid*.

Ook de wijze ziet dat niet steeds.

Er is werkelijk niemand, die zich geheel van de zonde-macht heeft kunnen losmaken en die de zonde voortdurend als een abnormaliteit doorziet.

Dit is juist het ellendige, dat de zonde telkens als iets moois, iets aantrekkelijks wordt gezien.

- 21 Houd dat nu vast in uw levenspractijk en bij de beoordeeling van anderen.

Luister daarom niet naar al de fraaie, of minder fraaie woorden, die men over u spreekt.

Misschien, dat ge anders ook wel hoort, dat uw knecht bezig is u te verwenschen.

- 22 Maar ge kent toch wel uw eigen hart? En ge zijt u

toch wel bewust, hoe liefdeloos gij vaak denkt over anderen?

- 23 Daarom moet ge niet denken, dat ge met wijsheid het levensraadsel oplossen kunt.

Ik heb dat ook geprobeerd.

Ik wilde wijsheid vergaderen, om daardoor alles te kunnen doorzien en begrijpen.

Maar dat is mij niet gelukt.

Ik hoopte wel, dat het leven met al, wat daarin is, daardoor dichterbij mij zou komen, zoodat ik het in zijn geheel zou kunnen doorzien, maar het leven leek verder weg te gaan.

- 24 Hoe meer ik vorschte; zocht naar zin en beteekenis; hoe meer ik tot den bodem toe het wezen van de dingen trachtte te peilen, hoe meer ik bemerkte: Wat staat het alles ver van mij! Ik wilde, dat ik het naar mij toe halen kon. Dat ik het vermocht te grijpen, te be-grijpen.

Wat is het wezen van de dingen diep, zeer diep!

Wie vermag het te peilen?

- 25 Ik heb me met dit probleem beziggehouden. En toen ik de oplossing niet kon geven, heb ik gezegd: Nu goed, dan laat ik dat rusten, maar dan wil ik toch trachten het wezen van de goddeloosheid te doorzien.

Dan wil ik toch probeeren deze wijsheid als vrucht te oogsten, dat ik de zonde als een dwaasheid zie. Ik wil het zoover brengen, dat ik zonde als iets ongerijmds, iets abnormalmaals, iets onzinnigs verwerp.

- 26 Maar weet ge, wat ik gevonden heb?

Laat ik het met een enkel voorbeeld illustreeren.

Ik heb een vrouw gezien, die met haar zondige verlokking niet anders was dan een strik. Niet anders bedoelde dan hem, die door haar verleiding bekoord werd, te vangen.

In die vrouw was om zoo te zeggen de zondemacht verpersoonlijkt.

Hier zag ik de grijparmen van de zonde; hier aanschouwde ik de boeien, waarmee zij kluistert.

En wat merkte ik nu?

Dat niemand zich door haar vangen liet?

Integendeel! Wie ontkwam aan haar verleidelijke macht? Alleen hij, die aan God vasthoudt!

Alle anderen worden gegrepen. Ik zeg, dat dit een ding is bitterder dan de dood.

27 Zie, dat is, wat ik gevonden heb. Dat is de „oplossing” voor het probleem.

Ik stuitte op die niet te ontleden macht van de zonde. God alleen kan er van verlossen.

28 Neen het *wezen* van de zonde ziet de mensch waarlijk niet.

Het *wezen* van de mensen kunt ge ook niet doorgronden.

Wat een schreiende levensvereenzaming is er!

We loopen naast elkaar en we spelen voor elkander verstopperij.

Hoe weinig zien we tot in elkaars ziel!

Ja en dan nog al die factoren, die bij de verhouding van man en vrouw verkeerd werken.

Die mannen, die zeggen een „vriendin” te hebben, door wie zij zoo goed begrepen worden.

En die vrouw, die dweepend spreekt over haar „vriend”, aan wien zij geestelijk zoo verbonden is. Wat een verkeerde elementen in die verhouding.

Inderdaad bij man en man kan het een enkel maal voorkomen, dat ze als David en Jonathan elkander begripen. Rein en zuiver.

Maar 't is een unicum.

29 En wat is nu de oplossing?

Deze: God heeft den mensch goed geschapen. God heeft geen schijngestalten en leugenwezens gecreëerd, maar menschen Gods.

Maar de zonde heeft alles verdorven.

De zondige neigingen, lusten, gedachten, drijfveren, voeren den mensch op een verkeerden weg.

En nu gaat hij zijn zonde nog goedpraten ook.

Nu ziet hij zijn zonde waarlijk nog als iets „ideëels”.

De verhouding van mensch tot God, van mensch tot mensch, van mensch tot wereld is aangetast.

Heel het scheppingsstelsel is gebroken!

Maar... door de schuld en zonde van den mensch.

En vraagt ge nu nog, hoe het komt, dat er zooveel raadselen zijn?

8 : 1 Maar wie is nu in dezen zin wijs? Wie rekent nu eigenlijk met het feit van de zonde? Ik bedoel in geen enkel opzicht iets verkeerd te zeggen van de menschelijke wijsheid. Want waarlijk deze staat hoog bij mij aangeschreven.

Immers zij is het licht in iemands leven. En dat niet alleen, maar zij straalt ook licht uit naar anderen. Zij geeft een andere levenssfeer.

Door haar leert men de dingen juister en beter bezien en daardoor verandert zij den norschen en gemelijken blik van den mensch. Waar zij heerscht, daar heerscht het licht en de blijdschap. Ik zeg dus geen kwaad van de wijsheid.

Maar ik vraag slechts: Is er nu één mensch — hoe wijs ook — die bij zijn onderzoek, bij de poging om het leven te verklaren en het levensprobleem op te lossen, rekent met deze allesbeheerschende zaak: de zonde?

Maar draagt hij dan wel met recht den naam van „wijze“?

Is hij nu wel waarlijk wijs, als hij bij zijn verklaring van de dingen hiermee niet rekent? ¹⁾

¹⁾ De Prediker sluit hiermee weer een bepaald gedeelte af, maar heeft ons *verder* gebracht.

Hij is begonnen met te zeggen: Buiten en zonder God is het leven één akelige ijdelheid.

Hij gaat nu verder door ons te zeggen: Als ge het leven verklaren wilt, moogt ge het *feit van de zonde* niet negeeren.

Hoe komt het, dat het leven één ijdelheid is; hoe komt het, dat de mensch het *wezen* der dingen niet meer doorziet? Dat komt uitsluitend door de zonde!

GODS OORDEEL OVER HET LEVEN.

8 : 2 Onderwerp u — en dat is iets, dat ik er bij u wil inhameren, aan het wettig gezag en bedenk, dat de koning regeert bij de gratie Gods. Het staat niet aan uw believeu om hem al of niet te erkennen! God heeft hem over u geplaatst. En gij hebt den plicht zijn gebod te eerbiedigen. Te eerbiedigen dus om Gods wil!

3 Ik weet wel, dat dat niet altijd even gemakkelijk is, maar ontloop de moeilijkheden niet.

Probeer u niet van uw wettigen vorst los te maken en steun geen pogingen, die in dit verband ondernomen worden en laat u niet in met allerlei revolutionaire bewegingen, maar erken de souvereiniteit van den koning.

Inderdaad gebeurt het, zooals hij het wil en zooals het hem behaagt.

4 Met dat feit hebt gij te rekenen en aan het gezag van den koning hebt gij u te onderwerpen.

Immers hij is met macht bekleed en de bevelen, die hij uitvaardigt, komen met gezag tot ons.

Dacht ge, dat de onderdaan den koning tot verantwoording roepen kan, of kan vragen: Waarom beveelt gij mij dat?

5 Wanneer gij gehoorzaamt en het gebod van den koning houdt, behoeft ge voor geen kwaad bevreesd te zijn. Dan leeft ge ook rustig, omdat ge u dan overgeeft aan God, in Wiens dienst ook de Koning staat.

Dan behoeft ge u niet te ergeren aan 's konings heerschappij.

De wijze, ik bedoel daarmee degene, die in heel zijn leven rekent met God, is er van overtuigd, dat God *alles* bepaalt.

Alles bepaalt, zooals het *hier en nu* gebeurt.

Maar ook alles bepaalt, zooals het straks in den oordeelsdag beslist wordt.

Die wijze raakt dus niet spoedig uit zijn evenwicht. Loopt niet weg, als er een moeilijkheid of conflict is, maar vindt — voor het heden — rust in Gods leiding en wacht met kinderlijk vertrouwen op de eindbeslissing van zijn God.

- 6 Want dat geldt voor heel het leven.
 Voor elk ding heeft God precies den tijd bepaald.
 En nu heeft immers de mensch den drang in zich om
 niet alleen het heden te verstaan, maar om dit in ver-
 band te brengen met de eeuwigheid. Welnu dan mag die
 mensch ook rust vinden in het oordeel van zijn God, dat
 zeker komt.
 Daarom moet hij ook de dingen leeren beoordeelen,
 niet zoozeer naar hun beteekenis voor het heden, als wel
 naar het resultaat in den oordeelsdag.
 Want dáár valt de beslissing. En dat het noodig is, dat
 het oordeel, het gericht komt, zal duidelijk zijn, als we
 letten op den ernst van de zonde.
 Als een looden last drukt de boosheid, de ongerechtig-
 heid op den mensch.
- 7 Maar als ge nu vraagt, of de mensch daarmee rekt,
 daarnaar leeft, in zijn doen en laten beheerscht wordt door
 de gedachte: God is Rechter, dan moeten we een teleur-
 stellend antwoord geven.
 Hij rekt immers totaal niet met het oordeel.
 Hij gaat alleen uit van wat hij zelf ziet en waarneemt.
 Wat er gebeuren zàl — in de toekomst — ach wie
 weet dat eigenlijk?
 Hij maakt er zich niet druk over.
 En toch is dit zoo geweldig oppervlakkig.
- 8 Kan soms iemand den stormwind tegenhouden? Of kan
 iemand zijn sterfdag tegenhouden? Staat de mensch hier
 niet volkomen machteloos? Heeft hij het niet eenvoudig
 te *aanvaarden*, als de stormwind loeit?
 Is hij niet geheel lijdelijk, als de dood hem wegrukt?
 Die dood is immers onafwendbaar!
 Trouwens in ons menschenleven is het al zoo, dat
 iemand niet zelf heeft uit te maken, of hij mee zal doen aan
 den oorlog, of niet. Als de overheid hem oproept, heeft hij
 eenvoudig te gaan.
 Maar dacht ge dan, dat de mensch, die noch den wind,
 noch den dood, noch den oorlog tegenhouden kan, aan het
 gericht van God ontkomen zal?
 Dat gericht komt zéker.
- 9 Dit alles heb ik nauwkeurig opgemerkt, toen ik heel

het menschenleven aandachtig gadesloeg.

Inderdaad de eene mensch heerscht over den anderen.

Inderdaad er is veel onrecht en verdrukking.

Maar God staat boven dat alles.

Hij heeft dat alles bepaald.

En Hij brengt straks alles in het gericht.

- 10 Daarom moet men zich aan het onrecht en de abnormaliteit van dit aardsche leven niet te veel ergeren. Ik zeg niet, dát er geen abnormaliteit en geen ijdelheid is. Ik heb er maar al te veel van gezien. Ik heb het meegemaakt, dat goddeloozen rustig den dood ingingen en waarlijk een behoorlijke begrafenis kregen; en dat menschen, die aan God hadden vastgehouden in heel hun optreden, uit den tempel verdreven werden en in de heilige stad in vergetelheid raakten!

Bedenk het eens, iemand, die voor Gød wil leven niet eens geduld in den tempel! Niet eens in tøl in de stad van den grooten Koning!

Nu, is dat ijdelheid of niet?

- 11 Ik heb er dus genoeg van gezien, maar ik zeg, dat men zich aan al dat onrecht niet te veel ergeren moet, doch dit alles moet zien in het licht van het zeker-komende-oordeel-van-God!

Voor u moet dat oordeel vaststaand wezen.

De goddelooze zint al-maar op ongerechtigheid. Hij leeft er in. Aan het oordeel denkt hij niet. De neiging van den mensch gaat immers uit naar het kwade. En omdat het oordeel nu niet in-eens-al voltrokken wordt, daarom gelooft de mensch er niet aan.

- 12 Maar al is het nu zoo, dat een goddelooze honderdmaal zondigen kan en toch maar rustig voortleeft en een hoogen ouderdom bereikt, toch staat het voor mij vast, dat het alleen den godvreezenden, d.w.z. hun, die God en Zijn oordeel vreezen, goed zal gaan.

- 13 En staat het evenzeer voor mij vast, dat het den goddelooze, die met God niet rekt, niet goed zal gaan.

Het staat voor mij vast, dat hij geen waarachtig levensgeluk heeft.

Zijn leven gaat voorbij als een schaduw.

Die belijdenis handhaaf ik, ondanks het feit, dat de

ijdelheid van dit aardsche leven het tegendeel schijnt te prediken.

- 14 Ik weet dat ook wel. Het komt inderdaad voor, dat er rechtvaardigen zijn, met wie het schijnt te gaan naar de daden van de goddeloozen.

Het komt inderdaad voor, dat er menschen zijn, die zich om God niet bekommeren en die het, ondanks dat alles, maar wát goed hebben hier op aarde,

Maar zooals ik zei, dat is de ijdelheid van dit aardsche, door de zonde verbogen en scheefgetrokken leven.

Maar ondanks die ijdelheid, handhaaf ik mijn belijdenis.

Ge moet dus verder zien dan vandaag.

- 15 Ik bedoel daarmee: ge moet de eindbeslissing rustig overlaten aan God.

Tracht gij maar niet *hier en nu* zulk een beslissing te forceeren.

Aanvaard gij maar het heden, zooals God het u geeft. En als ge dat doet, is er rust en ook blijdschap bij u.

Immers ge aanvaardt dan heel dat leven met zijn menigvuldige zegeningen, als een gave van uw God.

Zoudt ge u over die gave niet verheugen?

Ge sluit dan niet uw oogen voor de ellende en het leed en de ontwrichting, maar ge laat dat alles rustig ter beoordeeling over aan uw God.

Als voor elk ding een eigen tijd en ook een beslissing is bepaald, dan is immers ook die onderdrukking slechts voor een tijd. Dan zijn de rampen en teleurstellingen slechts voor een tijd. Dan hebben zij een eigen plaats in het systeem van Hem, Die straks de beslissing brengt.

Wanneer de mensch zóó het leven aanvaardt, is er evenwicht in zijn levenshouding. Is er vreugde. Omdat hij leeft uit Gods hand. En Zijn leiding erkent.

LEVENSRaadSEL EN LEVENSTAAK.

8 : 16 en 17 Toen ik er mij op toelagde om wijsheid te vergaderen en om heel het leven met al zijn raadsels en strubelingen te leeren verklaren, heb ik gemerkt, dat de mensch onmogelijk het werk Gods nagaan, doorzien of beoordeelen kan. Zeker, die mensch is dag en nacht bezig. Geen moeite is hem te veel. Hij gunt zich geen rust. Zelfs geen slaap.

Hij zwoegt om verder te komen. Ook in zijn denken. In zijn begrijpen. Hij wil immers doordringen tot het hart van de zaak. Hij wil het *wezen* der dingen verstaan. Nu, ik heb gemerkt, zooals ik zei, dat de mensch dit *niet* kan.

Hij staart zich blind op alles, wat hij waarnemen kan.

Maar dan *is* hij er nog niet.

Hij aanschouwt *niet*, wat daarachter zit. Het geheel, het sluitend systeem, merkt hij niet op. De ééne leidende en beheerschende gedachte ontgaat hem.

Daar is een veelheid van gebeurtenissen en feiten, maar de eenheid van het werk van zijn God ziet hij niet.

9 : 1 Ik heb dit goed ter harte genomen bij mijn beoordeeling van het conflicten-rijke menschenleven. En omdat ik dit goed ingezien heb, versta ik ook, waarom de mensch nooit met dit leven en zijn raadselen klaar komt.

Versta ik, hoe het mogelijk is, dat de menschen er zich aan ergeren, dat het lot van rechtvaardigen en wijzen soms zoo in-droevig is.

Maar voor mij staat het vast, dat heel het leven van rechtvaardigen en wijzen in *Gods hand* is.

Daar is nu letterlijk niets bij geval.

God bepaalt alles.

Heel het levensprogram wordt door Hem opgesteld.

Wat zij, naar Gods beschikking, moeten liefhebben en wat zij moeten haten, dat is van te voren reeds door God aangegeven.

Maar wat een rust geeft die gedachte: God heeft hen bij de hand genomen en Hij houdt hen vast. Al wat er in hun leven komt, komt daarin *uit Gods hand* hun toe.

- 2 Vergelijk daarmee nu eens de theorie van den ijdelheidsmensch, die het werk van God niet ziet; en die ook iets van het leven van rechtvaardigen en goddeloozen wil zeggen.

Hij redeneert als volgt: De rechtvaardige en de goddelooze worden door hetzelfde lot getroffen. Er is geen verschil. Eenerlei lot is er voor hem, die ondoordacht en roekeloos met den eed omgaat en Gods heiligen naam maar misbruikt; en hem, die schuchter is in zijn eeden en niet dan met grooten eerbied Gods naam op de lippen neemt.

Eenerlei is het lot voor den goede en den booze, voor den reine en den onreine.

Eenerlei, eenerlei is zijn droevig refrein.

- 3 En inderdaad, dat is een ding, waaraan de menschen zich ergeren, waaraan zij zich stooten en waarover zij struikelen.

En zij meenen dan, dat, als nu toch eenerlei is het lot van rechtvaardigen en van goddeloozen, het er in het geheel niet meer toe doet, hoe zij eigenlijk leven.

Er is toch uiteindelijk geen verschil. Wat geeft het dan? Wat bereik je met al die „rechtvaardigheid“?

Maar door deze verschrikkelijke levenshouding worden zonde en dwaasheid opgestapeld.

En dat gaat maar door heel het lange leven achtereen!

En daarna... daarna gaan ze naar de dooden!

Dat is weer een punt, waaraan de menschen zich ergeren. Ze zeggen: nu, is er eenig verschil?

Wat bereik je met al die vroomheid?

Ze gaan allen, zonder uitzondering, naar het graf.

En wat heb je dan?

Wat is er nu akeliger en verschrikkelijker dan de dood!

- 4 Zoolang iemand tenminste nog leeft, is het nog wat. Zoolang er leven is, is er van dat leven nog wel wat te maken. Maar wat is nu de dood?

Dan houdt alles op. Dan is alle hoop vervlogen.

Hoever gaat niet de fiere leeuw in heerlijkheid uit boven den onreinen straathond, maar toch een *levende*

hond is beter dan een *dood*e leeuw!

- 5 De dooden weten niets. Maken niets meer mee van dit aardsche leven. Met hen wordt hier in deze wereld niet meer gerekend. Ze zijn afgeschreven uit onze registers. Ze staan totaal buiten het leven.

Als iemand leeft, weet hij wel, dat er een eind aan komt, dat de onverbiddelijke dood volgt, maar goed, *nu leeft hij dan toch nog*.

- 6 Maar de dooden?! Zij hebben geen deel meer aan dit aardsche leven. Wat hebben zij zich ingespannen vroeger! Wat hebben zij zich beijverd. Wat een liefde hebben zij tot openbaring gebracht! Wat een leed hebben ze verduurd!

En wat hebben ze nu nog? Ze zijn dood!

- 7 Is dat nu werkelijk het leven? Eén gang... naar den dood?

Als ge het leven losmaakt van God; als ge niet ziet, dat alles uit Zijn hand komt, inderdaad, dan is dat leven één groote ijdelheid.

Maar aanvaard nu eens, dat het leven is een gave, wel-aan o mensch, dan moogt ge die gave aanvaarden.

Aanvaard nu eens, dat God *in alles* Zijn hand heeft, dan is er levensrust en levensoverwinning.

Dan grijpt ge de dingen van dit aardsche leven met vroolijkheid en dankbaarheid aan. 't Zijn immers gaven van God. Dan *geniet* ge, in wat God schenkt. Dan durft ge het leven, ja ik bedoel *dit* aardsche leven weer aan.

Dan eet ge uw brood. Maar met vreugde.

Dan drinkt ge uw wijn. Met een vroolijk hart.

Want dan beseft ge, dat God ook deze dingen bepaald heeft.

Dat het Hem heeft behaagd u deze levensblijdschap te schenken.

Dan rust ge in uw God en in Zijn leiding, die naar een vast plan wordt uitgevoerd.

- 8 Wie met God rekt in het leven, zit niet in naargeestigheid en somberheid neer, maar hij geniet ware levensvreugd. Als ge met God niet rekt, waarvoor zult ge dan leven?

Is niet het einde de dood?

Maar als ge vóór en mèt God leeft, dan is er *hier al* waarachtige blijdschap.

Toon dan die blijdschap in heel uw levenshouding.

Trek uw feestkleeren aan. Zalf uw hoofd en laat heel uw omgeving het merken, wat er leeft in uw binnenste.

- 9 Neen waarlijk het leven van hem, die God vreest, staat niet onder een domper. Heel dat volle, rijke leven staat voor u open. Geniet van het leven met de vrouw, die ge liefhebt, want dat is een stuk levensheerlijkheid, dat ge als een geschenk van God ontvangt.

Te midden van al de moeite en de ijdelheid van dit door de zonde verwoeste en verscheurde leven, schitteren die gaven van God als vroolijke lichten.

Merk ze op en wees er dankbaar voor.

Dat is ook het *deel*, waarvan God zegt: Het komt u toe.

- 10 Ziet ge wel, hoe deze levensvisie eigenlijk alles anders maakt?

Nu moet ge niet redeneeren: Ach, wat zal ik hier me beijveren, straks komt toch de dood! Neen, maar heel anders. Ge moet dat leven in verband zien met God, Die alles bepaalde.

En nu vraagt God den vollen mensch met al zijn kunnen en kennen en streven en willen.

Die mensch behoort te staan in Zijn dienst. Hij moet werken zoolang het dag is, ik bedoel, zoolang dit aardeleven duurt, want de nacht, ik bedoel daarmee de dood, komt, waarin niemand werken kan.¹⁾

Als die nacht komt, staat alle inspanning en overleg, wijsheid en kennis stil. Dan is dat aardsche leven afgesloten. Maar, omdat ge dat nu weet, moet ge hier en nu u werpen op uw arbeid en al wat gij maar tot stand kunt brengen door uw ijver en inspanning, moet ge doen.

God vraagt uw volle activiteit.

Waarlijk er is werk voor u!

¹⁾ Vgl. Joh. 9 : 4.

HET LEVENSSYSTEEM GEBROKEN.

9 : 11 Verder heb ik opgemerkt, dat de ijdelheid van het leven zich ook hierin openbaart, dat het levenssysteem gebroken is. Het sluit en past niet meer. Het wordt alles zinloos en dwaas. We *begrijpen* het leven niet meer.

Ik heb vroeger al gezegd, dat God alles met wijsheid heeft gemaakt. Een bepaalde gave moet zich ontwikkelen op een bepaalde plaats.

Dat leven moet niet een wanorde zijn, maar dat leven moet zin en doel hebben.

Daarom heeft God „gave” en „plaats, waar deze tot ontwikkeling komen moet” zoo geschapen, dat deze twee op elkaar zijn aangewezen.

Te oordeelen naar deze gedachte, zouden we zeggen, dat in een systeemrijk leven de wedloop natuurlijk gewonnen wordt door de snelsten; de strijd door de helden; het brood door de wijzen; de rijkdom door de schranderen; de gunst door de tactvollen.

Dit moest eigenlijk als met wiskundige zekerheid vaststaan.

Maar wat zien we nu?

Dat de wedloop vaak *niet* door de snelsten gewonnen wordt, noch de strijd door de helden.

En zoo kunt ge doorgaan!

Ze zijn allen van tijd en omstandigheden afhankelijk.

12 Er zijn factoren in het leven, die de mensch totaal niet beheerscht.

Er werken krachten, die hij niet overzien kan.

Het is met de menschen als met de visschen en als met de vogels, die in het booze net, of in den strik gevangen worden.

Zoo'n visch weet van het komende onheil niets af.

Zoo'n vogel wordt eenvoudig een prooi van krachten en listen, die hij niet beheerscht.

Maar zoo is het met de menschen ook.

De door God geschapen krachten, behoorend bij Zijn levend en passend en gaaf systeem, werken nòg.

Maar ze werken nu vaak tegen elkaar in.

En de mensch althans beheerscht ze niet.

Hij wordt door de levensellende plotseling overvallen.

Hij is een prooi van omstandigheden, waartegenover hij machteloos staat.

- 13 Ook de gave, bedoeld om op een bepaalde plaats te schitteren, komt daar niet tot haar recht.

Daar heb ik een treffend voorval van meegemaakt, dat ik als een heel sterk staaltje hier wil meedeelen.

- 14 Er was een kleine stad met een zwak en onbeteekenend leger. En nu rukte tegen deze plaats een machtig koning op met een geweldige troepenmacht. Hij omsingelde de stad en bouwde groote belegeringswerken tegen haar.

Wat moest men in dat stadje nu beginnen tegen zoo'n militaire macht?

- 15 Maar nu was er een eenvoudig, een arm en onbekend man, die met zijn wijsheid waarlijk de stad had kunnen redden.

Maar toen hij met zijn idee voor den dag kwam en zijn plan uiteenzette, hechte niemand waarde aan 's mans woorden.

Wie kènde dien man nu?

Wat zou hij nu verstand hebben van krijgszaken!

Men dàcht er eenvoudig niet aan naar hem te luisteren, of zijn gedachten in overweging te nemen.

- 16 Toch zeg ik, dat schranderheid heel wat meer waard is dan kracht. En deze man zou door zijn wijsheid, door zijn pienterheid de stad zeker hebben kunnen redden, maar de schranderheid van dezen man was niet in tèt. En men achtte het niet de moeite waard zijn voorstellen in beraad te nemen. De man kreeg dus niet eens de kàns zijn gave tot ontplooiing te brengen.

- 17 Maar niettemin moeten we de levenswaarden op de juiste wijze trachten te waardeeren.

We moeten ons niet door het oogeblikkelijk effect laten verblinden.

Want inderdaad, dan zou men zelfs door het lawaai van den een of anderen onverstand nog geïmponneerd kunnen worden.

Houd echter hieraan vast, dat de woorden van wijzen, die we rustig op ons laten inwerken en die uitgesproken worden zonder eenig effectbejag, heel wat meer waard zijn, dan het geschreeuw van iemand, die alleen indruk maakt op menschen zonder verstand.

18 Wijsheid is meer waard dan oorlogstuig.

Maar de ellende van dit door de zonde verwrongen leven is nu eenmaal, dat de levenswaarden verkeerd getaxeerd worden.

Een enkele mensch kan in zijn onverstand zoo ontzaglijk veel kwaad doen.

Daarom moet ik opnieuw wijzen op de beteekenis van de *zonde*.

De mensch is een zondaar geworden. Vandaar de levensgebrokenheid en de levensontwrichting.

Nu wordt het leven niet gebouwd, maar verwoest.

10 : 1 Het is er mee als met giftige vliegen, die de zalf van den apotheker doen stinken en bederven.

Zooals zoo'n kleine giftige vlieg den dood brengt en alles doet bederven, zoo tast een weinig dwaasheid het edelste en het voortreffelijkste, wat er onder menschen is — de wijsheid — aan.

Waarlijk dan lijkt het, dat dwaasheid meer beteekent dan wijsheid en eer!

2 Maar door deze ijdelheid van het leven moet ge u niet uit uw evenwicht laten brengen. Nu moet ge niet zeggen, dat de wijsheid niet iets voortreffelijks is, want het streven van den wijze is juist om Gods gaven op de door Hem gewilde wijze te laten werken. De wijze rekt in alles met God. Zijn levenscentrum is op God gericht. „Dwaasheid” daarentegen is het, wanneer het hart op iets anders, dan op God gericht is.

Ik gebruik hier dus „wijze” en „dwaze”, maar let nu op, waarin ik het verschil tusschen die beiden zie.

Dan kunt ge ook wel begrijpen, waarom ik niet veel goeds van den dwaas kan zeggen en waarom ik den lof bezingen wil van den wijze, wiens leven en levensrichting

beheerscht wordt door God.

- 3 En nu moet ge niet denken, dat dit alleen een kwestie is die tot het levenscentrum van den mensch beperkt blijft, want dat is totaal onjuist. Dat verschil blijkt ook in de levensopenbaring.

Zoodra de dwaas in het openbaar optreedt, merkt ge waardoor zijn denken en streven beheerscht wordt.

Dat kàn hij niet verbergen.

Dat móét tot openbaring komen. Immers zijn levenscentrum is op iets anders gericht dan op God, dan moet de levensopenbaring daarvan getuigenis afleggen. Nu dat gebeurt dan ook.

Maar dat niet alleen. We zouden kunnen zeggen: dit is min of meer vanzelfsprekend. Maar het eigenaardige is nu, dat hij van meening is, dat ieder, die er anders over denkt dan hij; dat ieder, die een andere levenshouding aanneemt; dat ieder, die in zijn denken en streven door iets anders beheerscht wordt *in zijn oogen* een dwaas is.

Deze man eischt voor zijn inzichten, voor zijn levensvisie en zijn levenshouding het alleen-recht van de wijsheid op.

Zeg ik dan te veel, als ik dezen mensch typeer als een *dwaas*?

- 4 Nu moet ge onder dit licht de levensgebrokenheid bezien. Wat een rust komt er dan in u, als ge, met het levenscentrum gericht op God, die levensellende aanschouwt.

Dan wordt ge niet aanstonds uit het veld geslagen.

Dan blijft ge in evenwicht en handelt ge beheerscht.

Daarom waarschuw ik u om niet de levensellende te ontvluchten. Wat schiet ge daarmee op?

Stel: er is een heerscher, die u zal onderdrukken. Wat bereikt ge dan, als gij uw post verlaat? Waarom zult ge dat doen? Bezadigdheid voorkomt groote fouten.

En die bezadigdheid en die beheerschtheid kunt ge toch alleen maar hebben, als waarlijk uw levenscentrum op God is gericht.

Alleen zóó kunt ge de levensmoeite áán.

- 5 Ik praat daarmee de zonde niet goed. Ik zeg niet, dat hooggeplaatsten en heerschers geen fouten maken!

Waarlijk, ik kèn het leven. Ik heb genoeg narigheid gezien. Ik heb ook achtgeslagen op de gebreken en zonden van regeeringspersonen. Ik heb de grillen en onbillikheden van de machthebbers opgemerkt.

- 6 Als daar zijn: menschen, die totaal ongeschikt zijn voor hun werk, tòch geplaatst op belangrijke posten?

En daartegenover menschen met bijzondere bekwaamheden, rijk begaafd, maar die niet vooruit kònden komen in het leven.

- 7 Ik heb heusch ook wel het abnormale en averechtsche van het leven gezien: slaven te paard zittend en vorsten, te voet gaande.

Als ik dus over beheerschtheid en bezadigdheid spreek, is dit niet, omdat ik eigenlijk niet weet, wat er in het leven te koop is. U moet me niet tegenwerpen, dat ik gemakkelijk praten heb, omdat ik met mijn theorie buiten het leven, buiten de droeve levenspractijk sta, want waarlijk ik heb het leven in al zijn oneffenheden gadeslagen. Ik weet, dat het leven stuk gemaakt is door de zonde.

- 8 Daar zal iemand zijn uiterste best doen om wat te bereiken. Hij zal werkelijk zijn gave willen besteden, zoo goed als hij kan en nu komt het toch voor, dat hij precies het omgekeerde bereikt van wat hij bedoelt.

Ik wil een paar voorbeelden geven om te verduidelijken, wat ik op het oog heb.

Daar zal iemand een kuil gaan graven. Hij spant zich in. Hij heeft een doel. En... midden in zijn werk, wordt alles afgebroken. Hij valt in die kuil en breekt een arm of een been, of misschien nog erger.

Daar zal iemand zijn, die een ouden muur wegbreekt. Dat kan heel nuttig en noodig zijn. Nu goed, hij is daar druk mee bezig. En nu wordt hij in eens gebeten door een slang. Misschien moet de man wel voor goed zijn werk neerleggen.

- 9 Het leven is vol van gevaren. De mensch behéerscht het leven niet meer. Wie steenen uitbreekt, loopt altijd het risico, zich op de een of andere wijze te bezeeren; wie hout klooft, kan daardoor in levensgevaar komen.

Ik wil maar zeggen, wat zijn er veel factoren, die de mensch niet beheerscht.

- 10 Afgezien daarvan is er nog zoo velerlei ellende, die eenvoudig te wijten is aan het onverstand van den mensch.
 Wie niet op tijd het ijzer scherp maakt en de snede slijpt, zal natuurlijk dubbele kracht moeten ontwikkelen om met zoo'n bot werktuig het beoogde resultaat te kunnen bereiken. Maar natuurlijk de wijze let op het voordeel van het succesvol aanwenden van zijn instrumenten.
 De wijze verspilt zijn krachten niet, maar is er op uit om die op de door God gewilde wijze ten nutte te maken.
- 11 Als de slang bijt, eer de bezwering heeft plaats gehad, kan de bezweerder zijn mond wel dichthouden. Hij komt te laat. Hij heeft die kracht, waarover hij beschikt, niet op de rechte wijze en op den juisten tijd aangewend.
 Maar wat schieten we er dan mee op?
- 12 Ge merkt dus wel, dat ik de levensgebrokenheid in haar vele nuanceeringen heusch wel heb opgemerkt.
 Maar nu beweert ik, dat *alleen de wijze* deze levens-ellende overwint.
 Juist, omdat er zooveel factoren zijn, die de mensch niet beheerscht, is de wijze voorzichtig in zijn spreken.
 En die voorzichtigheid is een openbaring van zijn kleinheid en ootmoed.
 Hij weet, dat hij het leven niet in zijn macht heeft.
 Daarom doet het zoo aangenaam aan, als ge den wijze in zijn bescheidenheid hoort.
 Nu moet ge daartegenover den dwaas zien.
 Hij meent alles in zijn macht te hebben.
 Hij maakt plannen en hij zal dit en hij zal dat.
 Och arme, wat een grootspraak!
 Wat een ellende bezorgt deze mensch zich met al zijn woorden.
- 13 Immers wie op dezen weg zich voortbeweegt, gaat van kwaad tot erger. Het is, alsof de dwaas in zijn grootspraak van lieverlede zichzelf overtreffen wil. Hij schijnt ons te willen imponeren door wat hij zooal zegt te kunnen en te zullen doen!
 Hij maakt het, al pratende en pochende, hoe langer hoe erger.
- 14 Besefte die mensch nu maar, dat hij totaal niet weet, wat er morgen of overmorgen gebeuren zal, dan zou hij

wel wat voorzichtiger en bescheidener optreden.

Wat weet hij er van, wat er straks geschieden zal!

En hoewel hij daarvan niets weet, vermoeit hij ons met zijn program: „Ik zal”, „ik zal”. Ach, het zijn woorden, woorden. Wat zal deze mensch, die in alles diep afhankelijk is van God?

- 15 Al dat gepraat en al die inspanning om dit of dat te zullen doen, is één groote ijdelheid. Hij weet in het geheel niet, of hij wel ooit komt, waar hij wezen wil. Hij weet absoluut niet, of hij wel ooit zijn doel bereiken zal.

- 16 Te midden van al die levensgebrokenheid, is het eenvoudig vreeselijk, wanneer de gaven niet op de juiste wijze worden aangewend.

En dat nog te meer, wanneer het verantwoordelijke personen betreft. Arm land, dat bestuurd wordt door een koning, die onervaren is in het regeeringsbeleid en absoluut geen overwicht heeft over degenen, die in zijn onmiddellijke nabijheid leven.

Dan wordt het hofleven een pretmakerij, waarin feesten en drinkgelagen het een en al zijn.

Daar *begint* men den dag al met een feestmaaltijd.

Want daar gaat het alleen om genot en lichtzinnigheid. Arm land, dat zóó geregeerd wordt!

- 17 Gelukkig daarentegen is het land, waar de koning afkomstig is uit het geslacht der edelen.

Daar leeft de koning niet voor eigen genoegen in wuftheid en brooddronkenheid, maar daar leeft de vorst mee met zijn volk.

De maaltijden, die daar gehouden worden zijn geen gelegenheden tot uitspatting van den lichtzinnigen, zorgeloozen, goede-sier-makenden ijdelheidsmensch, maar dienen alleen om nieuwe krachten te vergaderen. Ze worden dan ook op den juisten tijd aangericht, tot versterking en niet tot brooddronkenheid.

- 18 Trouwens wat moet er zoo van het leven terechtkomen? Staatslieden hebben een zware en verantwoordelijke taak. Maar als zij zich aan die taak onttrekken, om zich alleen aan hun weeldeleven over te geven, wat zal er dan van het staatsgebouw moeten worden?

Door luiheid verzaakt het gebinte. Door niet op tijd in te grijpen, ontstaat er lekkage.

Nu wat zal er van dat staatsgebouw, waar zoo mee omgegaan wordt, terechtkomen?

Zal het niet een ruïne straks zijn?

19 Dat land en dat volk kàn toch geen toekomst hebben, als de vorsten alleen voor het genot leven en de wijn dienen moet om het begeerde jolijt aan te brengen en de arme onderdanen hun schatten moeten leveren om dat alles te kunnen bekostigen. En als er dan bovendien nog is de grofste en gemeenste omkoopertij!

20 En nu begrijp ik, dat ge tegen zooveel corruptie en zoo schandelijk leven, tegen zoo onverantwoordelijke levensafbraak eigenlijk het liefst eens flink zoudt willen fulmineeren.

Wees nu een wijze! Bedenk nu, dat God van u vraagt beheerschtheid. Hij regeert. Tracht niet in dat regiment van uw God in te grijpen. Ook deze booze tijd van lichtzinnigheid en corruptie staat onder Zijn bestuur. Wees daarom voorzichtig met uw woorden. Verwensch den koning niet. Maar doe dat ook niet in uw gedachten. Geef dat alles rustig over aan uw God, Die ook *dezen* tijd gemaakt heeft. Laat het oordeel en den vloek over aan Hèm.

Trouwens met uw woorden moet ge in het algemeen erg voorzichtig zijn. Als ge een hooggeplaatste verwensch, al was het in uw slaapkamer, zoodat ge zoudt kunnen zeggen: niemand heeft het immers gehoord, moet ge altijd bedenken: Muren hebben ooren. De vogels zouden het geluid kunnen overbrengen en uw booze woorden kenbaar kunnen maken aan hem, dien gij verwensch.

Levensrust is er alleen voor u, als ge al dat *onrecht* en al die ellende overgeeft aan uw God.

Laat Hèm oordeelen.

GRIJP DE LEVENSKANSEN.

11 : 1 Als voor ons vast staat, dat wij het conflicten-rijke menschenleven in al zijn raadselen niet begrijpen kunnen, wil dat niet zeggen, dat we in moedeloosheid bij het gebroken levenssysteem ons moeten neerzetten, overtuigd, dat er toch zooveel omstandigheden zijn, die wij niet in onze macht hebben.

Neen, trek nu niet een verkeerde conclusie.

Juist, omdat gij het leven niet beheerscht, moet ge de uitkomst aan God overlaten. Van te voren weet gij niet, wat Hij doen zal. Maar dat geeft u niet het recht tot passiviteit, tot zondig niets-doen.

Integendeel, ge moet in het leven wat aandurven, een risico willen nemen, maar uw inspanning en ondernemingsgeest zal niet vruchteloos zijn.

Ge moet de levenskansen grijpen en ge moet daarbij wel eens wat inzetten, waarmee ge niet oogenblikkelijk succes hebt.

Als ge uw schepen de zee opzendt, staat ge eerst veel af, uw bezit, uw waarde, uw goed. Maar durf dat aan. Want ge zult dat bezit, die waarde, dat goed met rijke winst straks terugontvangen.

Natuurlijk neemt ge daarmee een risico op u.

2 Maar denkt ge, dat als ge nu eens heel voorzichtig optreedt in het leven, gij het leven dan beheerscht? Geen sprake van.

Ge zult uiterst behoedzaam uw geld uitzetten. Ge neemt de grootste voorzorgen door uw kapitaal over verschillende fondsen te verdeelen. Ge redeneert: mislukt het eene, dan maak ik misschien winst met het andere. Nu goed, als ge dan uiterst voorzichtig uw geld hebt uitgezet, dacht ge dan, dat ge er zijt? Dat gij de toekomst in uw macht hebt?

Er kan straks wel een onheil gebeuren, waarop ge

totaal niet gerekend hebt en al uw geld kan weg zijn.

Ik bedoel dus dit: de ongewisheid, de onberekenbaarheid van het leven mag u niet maken tot iemand, die voor het leven terugdeinst.

- 3 Neen ge moet in volle activiteit u werpen op uw levenstaak. Juist, omdat gij de uitkomst tòch niet in uw hand hebt. Uw berekening komt toch niet uit. Wees daarom getrouw en laat het verder rustig aan God over. Het is met het leven, net als met de wolken. Als zij vol geworden zijn van water, gieten zij dat uit over de aarde. Of gij dat nu wilt, of niet wilt, het gebeurt. Ge hebt dat als iets onvermijdelijks te accepteeren. Ge kunt daar niets aan veranderen.

Zoo kan er ook een of ander ongeluk in uw leven komen. Daar staat ge even onmachtig tegenover.

Of, om een ander beeld te nemen. Daar zal een geweldige boom zijn. Trots verheft hij zijn kruin. Maar er komt een orkaan opzetten. De boom valt om. Zooals hij neergeploft is, zoo blijft hij liggen. Dat is het onherroepelijk einde. Zoo is het nu met ons leven. Het loopt uit op zijn onafwendbaar en onveranderlijk einde. Dan is er de beslissing. Eer die er is, hebt gij nog een taak.

Grijp die aan en versta uw roeping.

- 4 Wie enkel maar op de omstandigheden let, komt nooit tot een daad. Die blijft wikken en wegen.

Als de landman maar blijft wachten tot er nòg grootere windstilte gekomen is, zal hij nooit komen tot de *daad* van het zaaien. Misschien steekt er dan straks wel een storm op, waardoor het totaal onmogelijk wordt zijn werk te doen.

En als hij blijft wachten met het oogsten, omdat hij de lucht nog niet vertrouwt en hij blijft hopen op een beetje vaster weer, kan hij wel eens juist te laat beginnen.

Blijf daarom niet passief, maar pak aan.

- 5 Laat nu al datgene, wat ge niet in uw macht hebt, eens rustig en geloovig over aan God.

Zooals gij niet met absolute zekerheid kunt zeggen, hoe de loop van den wind zal zijn; en zooals gij niet weet, hoe de vrucht ontstaat in den schoot van een zwangere vrouw, zoo weet gij ook het werk van God niet.

Gij weet niet, wat er morgen gebeuren zal en wat God met u vóórheeft.

Maar wees hiervan verzekerd, dat God Zijn werk uitvoert naar een vast plan. En voortschrijdt naar een door Hem bepaald doel.

Dwars door al die onvermijdelijkheden en wisselvalligheden heen voert God dat plan uit en is Hij bezig met Zijn werk.

- 6 Maar besef gij uw roeping en zaai uw zaad in den morgen en gun tot aan den avond uw handen geen rust en werp u zóó met volle activiteit op uw levenstaak.

Grijp elke kans, die God u geeft geloovig aan.

Ge weet niet, waarin ge slagen zult.

Misschien gelukt u het één en het ander niet. Misschien vallen ze beide goed uit.

Ik wil maar zeggen, dat ge *elke* gelegenheid, die God u biedt, *aangrijpen* moet. En uw energie mag in geen enkel opzicht gedoofd worden door het feit, dat gij de uitkomst niet in uw hand hebt.

- 7 en 8 Zeg nu niet: Wat schiet ik met al mijn ijver eigenlijk op! De uitkomst is toch onzeker! Wat bereik ik met al mijn moeite? Straks komt de donkere, zwarte dood! En wat daarna komt is één groote ijdelheid. Zeg dat niet. Juist waar gij niets van de toekomst af weet, moet ge haar aan God overlaten.

Hij houdt Zijn werk in het leven. Maar gij hebt alleen te vragen, wat *hier en nu* door u moet worden gedaan.

En als God u dan een lang leven hier geeft, aanvaard dit dan als een groot geschenk en verheug u over den levensschat, dien gij ontvangt.

Wees dan maar dankbaar, dat gij het levenslicht genieten moogt. Grijp dus die weldaden, die God u geeft aan en laten uw oogen er voor geopend zijn, dat er zooveel licht, zooveel zegen in uw leven valt.

Juist, omdat gij van de *toekomst* niets weet, moet ge u op het *heden* werpen, maar om dan dat heden te stellen in dienst van uw God.

Inderdaad gaat alles hier voorbij.

Hoe lang het leven ook duurt, *het gaat voorbij*.

En alles wat komt èn weer voorbijgaat, is ijdelheid.

Heel dat mooie, zonnige leven is beperkt.

Maar, als ge dat dan zoo goed weet, waarom grijpt ge

dan niet de kansen, door God u gegeven?
Hier en nu!
Straks komt de nacht.
Dan staat dit aardsche leven stil.
Zooals de boom gevallen is, zoo blijft hij liggen.
Nu is het nog niet zoo ver.
Nu is het nog dag. Nu is het licht.
Arbeid dan als een kind van het licht.
Laat geen seconde verloren gaan.
Stel alles in dienst van uw God.

DE LEVENSVREUGD.

11 : 9 Maar als ge dan staan moogt in den dienst van uw God, durf dan te leven. Durf heel *dit* leven, met alles wat het biedt, aan. Werp u op dat leven, als op de gave van God. Aanvaard dat geschenk en verlustig u er in.

Als ge hier en nu reeds de hand van uw God opmerkt, is er levensvreugd voor u. Laat die blijdschap er al vroeg bij u zijn. In uw jeugd. En laat uw levensdrang er op uit zijn, al vroeg, in uw jongelingsjaren, om u bewust te werpen op alles, wat God u geeft.

Dan komt er niet een oppervlakkige lichtzinnigheid, die zegt: laten we nu maar maken, wat er van het leven nog te maken is; straks komen de vele, vele donkere dagen van den dood zonder einde...

Neen maar heel anders. Ge ziet het leven als een *gave* van God. Natuurlijk zal Hij straks vragen, hoe gij die gave besteed hebt. Bedenk dus wel, dat na dit leven het gericht van God plaatshebben zal. Hij zal alles beoordeelen. Dat moet ge nu al bedenken, als ge u werpt op het leven en zijn blijdschap. In die levensvreugd moet ge Hem, den Rechter over allen, dienen. Op alles wat dit leven voor aanlokkelijks en voortreffelijks heeft, moogt gij u werpen, maar altijd zóó, dat ge weet, dat God u straks zal doen komen in het gericht.

De normen voor uw leven — ook voor uw jeugdleven — laat ge dus stellen door God.

Maar als uw levenscentrum gericht is op God, dan moogt ge u laten leiden door den drang uit uw binnenste. Dan wilt ge immers die wereld bewonderen als de schepping van uw God.

Dan wilt ge veel van het leven zien, maar om daarin te verheerlijken Hem, Die dat alles uitdacht en formeerde en onderhield.

Dan wilt ge vroolijk zijn, maar dan moet ge in die blijdschap opspringen van vreugd in uw God.

10 Daarom moet alle verdriet en alle naargeestigheid van binnen bij u weg!

Maar eveneens moet die somberheid uit uw levensopenbaring gebannen worden.

De band met God werkt immers.

Dan staat uw leven, dat ge hier genieten moogt, in contact met uw God.

Daarom wéér het verdriet uit uw binnenste.

Houd uw mooie, jonge leven rein en bedenk, dat ook de jeugd en de periode van het zwarte hart een voorbijgaande is.

En alles wat aan de wet van komen èn voorbijgaan is onderworpen, is ijdelheid.

Maar juist, omdat die schoone tijd van dat lenteleven voorbijgaat, moet ge hem bewust stellen in dienst van uw Schepper.

12 : 1 Ge moet Hem erkennen als den Gever van het geschenk van uw leven, van uw jeugd.

En ge moet dat leven aanvaarden, als komende uit Zijn hand.

Wat ge zijt, dat heeft Hij van u gemaakt.

Wat ge hebt, dat heeft Hij u geschonken.

Gedenk dan aan uw Schepper. Maar doe dat nu. Stel dat niet uit. Het is nu de periode van levensblijheid en levensopgang.

Straks komt een andere tijd, een periode van verval van krachten, van achteruitgang, van levensversombering en levensverkwijning.

Dat is een tijd, waarin ge u niet verlustigen zult.

Daarom *nu* in den tijd van levensontluiking en van levensbloei, moet ge u verlustigen in den God van dien levensrijkdom.

2 Gedenk aan Hem, voordat de trieste winterperiode aanvangt.

Dan is er niet het vroolijk zonlicht. Dan wordt zelfs de zachte maanglans verduisterd door het dikke wolkenpak.

Geen stralende hemel, geen flonkerende sterren.

Enkel wolkenfloers, beeld van de levensversombering.

De eene regendag volgt den anderen op, maar het vroolijk zonlicht vermag door dat wolkenpak niet heen te breken.

3 De ouderdom, ach hij is te vergelijken met een aanzienlijk huis, dat in verval geraakt.

Dat huis heeft geen krachtige bewakers meer. Ze zijn niet meer berekend voor hun taak om kloek en onverschrokken de wacht te houden. Zóó zijn de bevende handen van den grijsaard en de knikkende knieën en verkromde beenen.

De dienstmeisjes van het bouwvallige huis staken het werk van het malen. Zóó is de mond van den grijsaard, met verzwakte of verdwenen tanden.

De vrouwen die eens door de vensters zagen, maar wier uitzicht nu verduisterd is, zijn te vergelijken met de verzwakte en doffe oogen uit den ouderdom, waarin de levensvonk niet meer schittert.

4 De twee deuren naar de straat blijven gesloten in dit vervallen huis. Het geluid van den molen verzwakt.

Zóó is het met den grijsaard. Hij wordt doof. Raakt hoe langer hoe meer geïsoleerd. Kan het volle, rijke leven niet meeleven.

Zijn stem verzwakt. Het lijkt ten slotte wel de piepstem van een vogel. De volle, zware klank is verdwenen. Zoo kwijnt heel dat leven van den grijsaard weg. Alles wordt minder. Het is een benauwend proces van levensaftakeling.

5 Hij wordt bang tegen een hoogte op te gaan, hij durft zich niet te wagen in het drukke verkeer, bevreesd als hij is voor al de dreigende gevaren. Hij wordt al minder en minder.

Buiten ontwaakt de natuur. De bloeiende amandelboom predikt de heerlijkheid van het lenteleven; de zich verzadigende sprinkhaan herinnert aan den komenden zomer; en de bloeiende klapperstruik is het beeld van de nieuwe levensheerlijkheid na den dorren wintertijd. Maar hoewel buiten alles herleeft, deelt de mensch niet in dien kringloop. In zijn leven is het niet de steeds voortgaande wisseling en repeteeering. Bij hem is alles „eenmaal”. Hij wordt eenmaal geboren. Hij leeft hier eenmaal op deze aarde. En dan komt het beslissende moment. De dood is voor hem niet een korte winterslaap, maar een constante grootheid.

En omdat die dood onherroepelijk is; omdat dan zeer beslist het aardse leven *voorbij* is, voor goed, komt de opwekking om God te dienen met zooveel te meer ernst tot u.

Straks komt de dood.

En dan gaan de rouwklagers door de straten om uw *levenseinde* te boodschappen.

Dan is het *voorbij!*

- 6 Erken daarom uw God en uw Schepper, voordat het sterven komt.

Het sterven, dat is als het afgesneden worden van het zilveren koord, waaraan de gouden lamp bevestigd is.

Het koord wordt doorgesneden en de lamp valt in stukken.

Sterven, dat is als het breken van de kruik bij de fontein. Als het rad, waaraan de kruik bevestigd is en waardoor deze in de bron kan worden neergelaten, bezwijkt, valt het in stukken in de put. Dan breekt de kruik bij de fontein.

Zoo is het sterven: het breken van de levenslamp. Het aan stukken vallen van de levenskruik.

- 7 En als dat sterven komt, komt het stof weder tot de aarde, waaruit God het genomen had en de geest komt tot beschikking van God, den Rechter over allen. Hij immers had dien geest gegeven.

- 8 Ziet ge, wat dit menschenleven nu is?

God heeft het stof uit de aarde genomen en daarin geblazen den levensgeest.

Zóó ontstond de mensch.

En wat gebeurt nu bij het sterven? Wordt nu alles weer ongedaan gemaakt?

Nu, wat is dat leven dan anders dan één groote ijdelheid?

Inderdaad heel dit leven is één ijdelheid.

Maar dat is uw schuld, o mensch.

Gedenk nu aan uw *Schepper* en zie, hoe Hij dat leven formeerde, hoe Hij alles schoon en voornaam heeft gemaakt, hoe het één subliem systeem was.

En als ge dan tegenover dien rijkdom van Gods werk de armoede van het verzondigde leven aanschouwt, wanhoop dan niet.

Maar aanschouw *ook nu* het werk Gods.
Hij houdt het in het leven.
Besef nu, wat uw taak en uw roeping is.
Tracht niet de levensleiding Hem uit de handen te
wringen.
Geef in vertrouwen u aan Hem over.
Reken met Hèm. Dit leven gaat *voorbij*. En is dus ijdel.
God blijft. Aan Hèm verbonden te zijn, dat is leven.

DE LEVENSOVERWINNING.

12 : 9 Behalve dat de Prediker een wijze was, die in heel zijn leven zich richtte op God en die ook dit ijdele leven weer in relatie zag met God, stelde hij nog vele spreuken op. Hij onderwees het volk, leidde het naar God.

Liet heel het leven zien als een werk van God en hield zich met dat werk langdurig bezig om het te onderzoeken en te verstaan.

10 De Prediker heeft getracht het leven juist te teekenen. Hij probeerde het in schoone woorden en treffende uitdrukkingen te zeggen. Maar bovenal zei hij: de waarheid.

Die waarheid is niet altijd even aangenaam om te hooren.

11 Vandaar dan ook, dat de woorden van de wijzen zijn als prikkels in een stok, waarmee de herder de ossen voortleidt. Met diezelfde scherpte komen de woorden van den Prediker op ons af.

Zullen wij ze nu ter harte nemen?

De Prediker wil zijn woorden er bij ons inhameren, zooals nagels ergens ingeslagen worden. Hij wil, dat wij ze zullen vasthouden.

Laten we bedenken, dat deze woorden komen van den herder.

Zooals de herder zijn drijfstuk gebruikt, om de aan zijn zorgen toevertrouwde dieren te leiden, zoo wil de Prediker door die woorden van wijsheid ons leiden tot den grooten Herder, God-zelf.

Het is zijn bedoeling om u door Hèm te laten leiden.

God zelf spreekt in dit boek tot u.

12 Verder nog, mijn zoon, laat ik u mogen waarschuwen. Ik heb u hier *mijn boek* gegeven. Maar hierin spreekt God tot u. Aanvaard nu die teekening van het leven. Geloof de levensijdelheid, maar geloof *in God* en kom zóó tot de levensoverwinning.

Ge kunt nu wel zeggen: hier is één van de *vele* oplossingen, die er misschien voor het levensprobleem zijn. Laat ik nu ook eens van andere kennismemen.

Nu, laat ik u dan waarschuwen.

Menschelijke wijsheid zal het levensprobleem nooit oplossen.

Hoeveel boeken daarover geschreven en door u gelezen worden, het doet er niet toe, maar zonder en buiten God vindt ge de oplossing niet.

Dan is er een eindeloze vermoeyenis.

13 Al wat ik u heb willen zeggen, kan ik samenvatten in deze woorden: vrees God en houd Zijn geboden.

Ge verstaat nu toch, wat ik bedoel.

Wij hebben gesproken over de ijdelheid van het leven.

Die ijdelheid is er alleen gekomen, doordat de mensch God en Zijn geboden heeft losgelaten.

En nu handhaaft God Zichzelf.

Leven is er alleen uit en door Hem.

Buiten Hem is de dood.

Zoodra ge het leven van Hem wilt losmaken, is er de verwoesting, de holheid, de zinloosheid.

Maar zoodra gij oog krijgt voor uw God en voor Zijn werk en voor Zijn ordinanties, is er leven.

Dat geldt nu voor ieder mensch. Wijs of dwaas. Rijk of arm.

Alleen in de vreeze van God en in de erkenning van Zijn normen, ligt het leven.

14 Want God houdt straks het gericht.

De levens*best*issing komt.

God komt ten oordeel.

Hij laat dit ijdele leven niet maar aan zijn lot over. Hij heeft daar nog voortdurend Zijn hand in. En dat leven heeft *iets*, heeft nog *alles* te maken met Hem.

Hij zal eenmaal Zijn oordeel over dit leven en over ieder, die daarin een plaats en een taak had, laten gaan.

Hij zal alles in het gericht brengen, dat gaan zal over al wat verborgen is, hetzij goed, hetzij kwaad.

De mensch, die aan God vasthoudt, aan God, als *Schepper* en als *Rechter*, ziet toch nog wat meer, dan de scheuren en oneffenheden en verwoestingen van dit leven.

Die zal in het werk van *vandaag* reeds zien het *werk van zijn God*.

En die zal uitzien naar den grooten dag van de beslissing Gods.

En die zal hier al dien God willen dienen, Wiens werk te kennen en Wiens geboden te onderhouden waarachtig leven is.

INHOUD.

Alles is ijdelheid	13
Streven naar wijsheid brengt geen geluk	15
De levensgenieting	17
Wijsheid en Dwaasheid	19
Het droevig levensresultaat	21
Het leven is een gave	23
Alles heeft zijn tijd	25
Alles heeft zin	27
Egalisatie?	29
De ijdelheid van het leven	31
De levenshouding	34
Het levensdeel	36
De onmacht van den mensch	39
Het levensresultaat	42
Raadsel en oplossing	46
Gods oordeel over het leven	51
Levensraadsel en Levenstaak	55
Het levenssysteem gebroken	59
Grijp de levenskansen	67
De levensvreugd	71
De levensoverwinning	76
